సన్నహ్యతి । అగ్నే వి శ్వాని సమ్యనీక ద్వైవరూర్జావన్తం పరిధృమస్త్మద్ధ రోణిమ్ । కులాయినం ఘృతవన్తగ్ం సవిత్రే యజ్ఞన్నయ యజమానాయ సాధు । వరఉత్థాయ । అథైనాం దక్షిణే హస్తే తూష్ణీం గృహీత్వా । పూషా త్వేతో నయత్విత్యగ్ని మభ్యానీయ । పూషా త్వేతో నయతు హస్తగృహ్యాశ్వినా త్వా ప్రవహతాగ్ం రథేన । గృహాన్గచ్ఛ గృహపత్నీ యథాసో వశినీత్వం విదథ మావదాసి । అపరేణాగ్ని ముదగగ్రం కటమాస్తీర్య, తస్మిన్న్యగప దుపవిశత ఉత్తరో వరః ॥

అథ, వివాహ ప్రధాన హోమః.

ఆచమ్య, పూర్వోక్త ... ... శుభతిథౌ అనయా నవోఢభార్యా ప్రధానహ మమాయుష్యాభి వృద్ధ్యర్థం, వివాహ ప్రధాన హోమాఖ్యం కర్మ కరిష్యే । అగ్నే రుపసమాధానాది పాత్రప్రయోగ కాలే శ్లో । వధ్వంజలిం హోమానవి ధాన దర్వీం ద్వితీయదర్వీం సహ చాజ్య స్థాల్యా । ప్రోక్షణార్థ పాత్రేణ సహ ప్రణీతా మిధ్మం చ శమ్యా సహ లాజమాత్రాన్ । ఇతి, పాత్రాణ్యాసాదయేత్ । వధూహస్తయో రాపాదన ప్రోక్షణ తపన సంమార్జనాని చ కుర్యాత్ । పవిత్రీకరణా ద్యాజ్యభాగాన్తే । వరఉత్థాయ । సోమః ప్రథమ ఇతి, ద్వాభ్యాం ఆసీన

వధూహృదయ మభిమన్త్రయ॥ † సోమః ప్రథమో వివిదే గన్ధర్వో వివిద ఉత్తరః। తృతీయో అగ్నిష్టేపతి స్తురీయస్తే మనుష్యజాః। సోమో దదద్గన్ధర్వాయ గన్ధర్వోదద దగ్నయే। రయించ పుత్రాగ్గ్ శ్చాదా దగ్నిర్మహ్య మథో ఇమామ్॥ అస్యా దక్షిణముత్తానపాణిగ్ం సాఙ్గుష్ఠం గృహ్ణామిత ఇత్యేతాభిశ్చతసృభి ర్దక్షిణేనా వాక్పాణినా గృహీత్వోత్థాపయేత్॥ (యదికామయేత స్త్రీ రేవ జనయేయ మిత్యఙ్గుళీ రేవగృహ్ణీయాద్యదికామయేత పుగ్ంస ఏవ జనయేయ మిత్యఙ్గుష్ఠ మేవ సోభీవాఙ్గుష్ఠ మభీవలోమాని గృహ్ణాతి॥) గృభ్ణామి తే సుప్రజాస్త్వాయ హస్తం మయా పత్యా జరదష్టి ర్యథాసః। భగో అర్యమా సవితా పురన్ధి ర్మహ్యం త్వా దుర్గార్హపత్యాయ దేవాః। తేహ పూర్వే జనాసో యత్ర పూర్వ వాహో హితాః। మూర్ధన్వాన్ యత్ర సౌభ్రవః పూర్వో దేవేభ్య ఆతపత్। సరస్వతి ప్రేదమవ సుభగే వాజినీవతి। తాన్త్వా విశ్వస్య భూతస్య ప్రగాయామ స్యగ్రతః। యపతి ప్రదిశస్సర్వా దిశోసుపవమానః।

---

† శ్లో॥ సోమః ప్రథమ మన్త్రాభ్యాం స్వయముత్థాయవై వరః।
హృదయం సంస్పృశేద్వధ్వాః కుర్యాదేవాభిమన్త్రణమ్॥
కిం చ॥ ఉత్థాయ సోమ ఇత్యృగ్భ్యాం హృదీసా మభిమన్త్రయేత్॥

హిరణ్యహస్తైరశ్మన్వత్వా మన్మనసఙ్కృణోతు ॥ ఇతి; పత్నీముత్థా
ప్య ॥ హస్తమముంచన్నుత్తరేణాగ్నిం ప్రాగపవర్గాణ్యుదగపవర్గాణివా
తండులైస్సప్తపదాని కృత్వా క్రముకపర్ణాదిభిరలఙ్కృత్య । తేషు
వధూం దక్షిణేనపదా ప్రాచీముదీచీంవా దిశ మేకమిషఇతి ప్రతిమన్త్ర
గ్ం సప్తపదాన్యభిప్రక్రామయేత్ । * ఏకమిషే విష్ణుస్త్వాన్వేతు ।
ద్వేఊర్జే విష్ణుస్త్వాన్వేతు । త్రీణివ్రతాయ విష్ణుస్త్వాన్వేతు । చత్వారి
మాయోభవాయ విష్ణుస్త్వాన్వేతు । పఞ్చపశుభ్యో విష్ణుస్త్వాన్వేతు ।
షడృతుభ్యో విష్ణుస్త్వాన్వేతు । సప్తసప్తభ్యో హోత్రాభ్యో విష్ణు
స్త్వాన్వేతు ॥ సఖేత్యాది సూనృత ఇత్యన్తగ్ం వరస్సప్తమేపదే నిహితేజ
పేత్ ॥ సఖా సప్తపదాభవ సఖాయౌ సప్తపదాబభూవ సఖ్యన్తేగమే
యగ్ం సఖ్యాత్తే మాయోషగ్ం సఖ్యాన్మే మాయోష్ఠాః సమయావ
సఙ్కల్పావహై సంప్రియౌ రోచిష్ణూ సుమనస్యమానౌ । ఇషమూర్జ

---

* శ్లో॥ కేచిద్వధూ సప్తపదక్రమార్థం కుర్వన్తిరాశీ నిహతండు
లాద్యైః । సుపర్ణపూగీఫలపుష్పవస్త్రై రలంకృతానా
క్రమయేద్వరోత్ర ।

మభిసంవసానౌ సన్నహ్నమనాగ్ంసి సంవ్రితా సముచిత్తా న్యాకరమ్ ।
సాత్వమస్య మూహమ మూహమస్మి సాత్వన్ద్యౌరహం పృథివీత్వగ్ం
రేతో౽హగ్ం రేతోభృత్త్వం మనో౽హ మస్మి వాక్త్వగ్ం సామాహ
మస్మ్యృక్త్వగ్ం సామా మనువ్రతాభవ పుగ్ంసే పుత్రాయ వేత్తవై
శ్రియై పుత్రాయ వేత్తవ ఏహిసూనృతే ॥ † బ్రహ్మణాసహ ప్రదక్షిణ
మగ్నిం కృత్వా యథాస్థాన ముపవిశ్య । హస్తం ముక్త్వాన్వారబ్ధాయా
గ్ం సోమాయ జనివిదేస్వాహే త్యేతైః ప్రతిమన్త్రగ్ం షోడశాజ్యాహుతీ
ర్జుహుయాత్ ॥ (స్రువేణ చతుర్గృహీతేనాజ్యేన) ఏకమ్, ద్వే, త్రీణి,
చత్వారి ॥ సోమాయ జనివిదే స్వాహా ॥ సోమాయ జనివిద ఇదంనమమ ॥
గన్ధర్వాయ జనివిదే స్వాహా ॥ గన్ధర్వాయ జనివిద ఇదంనమమ ॥ అగ్నయే
జనివిదే స్వాహా । అగ్నయే జనివిద ఇదంన మ మ ॥ కన్యలా పితృభ్యో
యతీపతిలోక మవదీక్షామదాస్థస్వాహా । వధ్వైసూర్యాయా ఇదంనమమ ।
ప్రేతోముఞ్చాతి నాముతస్సుబద్ధా మముతస్కరత్ । యథేయమిన్ద్ర మీ
ఢ్వస్సుపుత్రా సుభగాసతి స్వాహా ॥ ఇన్ద్రాయ మీఢుష ఇదంనమమ ॥
ఇమాన్త్వమిన్ద్ర మీఢ్వస్సుపుత్రాగ్ం సుభగాం కృణు । దశాస్యాం

---

† శ్లో॥ సోమాయాజ్యాహుతేః పూర్వం స బ్రహ్మాగ్నేః ప్రదక్షిణమ్ ।
లాజనామాహుతేః పశ్చాద్బ్రహ్మైకో బహిర్భవేత్ ॥

పుత్రానాధేహి పతిమేకాదశం కృధి స్వాహా ॥ ఇన్ద్రాయ మీఢుష ఇదంనమమ ॥ అగ్నిరైతు ప్రథమో దేవతానాగ్ం సోఽస్యై ప్రజాం ముఞ్చతు మృత్యుపాశాత్ । తదయగ్ం రాజా వరుణోఽనుమన్యతాం యథేయగ్ం స్త్రీ పౌత్రమఘన్నరోదాత్స్వాహా ॥ అగ్నివరుణాభ్యా మిదంనమమ ॥ ఇమామగ్నిస్త్రాయతాం గార్హపత్యః ప్రజామస్యై నయతు దీర్ఘమాయుః । అశూన్యోపస్థా జీవతామస్తు మాతా పౌత్రమానన్దమభిప్రబుధ్యతా మియగ్ం స్వాహా ॥ అగ్నయే గార్హపత్యా యేదంనమమ ॥ మా తే గృహే నిశి ఘోష ఉత్థాదన్యత్ర త్వద్రుదత్యః సంవిశన్తు మా త్వం వికేశ్యుర ఆవధిష్ఠా జీవపత్నీ పతిలోకే విరాజ పశ్యన్తీ ప్రజాగ్ం సుమనస్యమానాగ్ం స్వాహా ॥ అగ్నయే గృహపతయ ఇదంనమమ ॥ ద్యౌస్తే పృష్ఠగ్ం రక్షతు వాయురూరూ అశ్వినౌ చ స్తనం ధయన్తగ్ం సవితాభిరక్షతు । ఆవాససః పరిధానాద్బృహస్పతిర్విశ్వేదేవా అభిరక్షన్తు పశ్చాత్స్వాహా । ద్యువాయ్వశ్వసవితృ బృహస్పతి విశ్వేభ్యో దేవేభ్య ఇదంనమమ ॥ అప్రజస్తాం పౌత్రమృత్యుం పాప్మాన ముతవాఘమ్ । శీర్ష్ణస్స్రజమివోన్ముచ్య ద్విషద్భ్యః ప్రతిముఞ్చామి పాశగ్ం స్వాహా ॥

నిరృత్యై సూర్యాయా ఇదంనమమ ॥ ఇమం మే వరుణ శ్రుధీ హవమద్యా చ మృడయ । త్వామవస్యురాచకే స్వాహా ॥ వరుణాయేదంనమమ ॥ తత్త్వా

మామి బ్రహ్మణా వన్దమానస్తదా శాస్తే యజమానో హవిర్భిః । అహే
డమానో వరుణేహ బోధ్యురుశగ్ం స మా న ఆయుః ప్రమోషీః స్వాహా ॥
వరుణాయేదం నమమ ॥ త్వన్నో అగ్నే వరుణస్య విద్వాన్దేవస్య హేడోఽవ
యాసిసీష్ఠాః । యజిష్ఠో వహ్నితమః శోశుచానో విశ్వాద్వేషాగ్ంసి ప్ర
ముముగ్ధ్యస్మత్స్వాహా ॥ అగ్నివరుణాభ్యామిదం నమమ ॥ సత్వన్నో
అగ్నే వమోభవోతీ నేదిష్ఠో అస్యా ఉషసో వ్యుష్టౌ । అవయక్ష్వనో వరుణ
గ్ం రరాణో వీహి మృడీకగ్ం సుహవో న ఏధి స్వాహా ॥ అగ్నివరుణాభ్యా
మిదం నమమ । త్వమగ్నే అయాస్యయాసన్మనసా హితః । అయాసన్
హవ్యమూహిషే యానో ధేహి భేషజగ్ం స్వాహా ॥ అయసేఽగ్నయ ఇదం
నమమ । పత్న్యాసహోత్థాయ । ఉత్తరేణాగ్నిం వధూం దక్షిణేన
పదాశ్మని స్థాపయేత్ । ఆతిష్ఠేమమశ్మానమశ్మేవత్వ
గ్ స్థిరా భవ । అభితిష్ఠ పృతన్యతస్సహస్వ పృతనాయతః । పూర్వవదు
పవిశ్య । వరో † వధ్వంజలౌ పృష స్తీర్య, అంజలినా శమీపల్లవ మిశ్రాన్

---

† శ్లో॥ స్వాద్వరో జమదగ్నిస్సముద్భవస్తస్యాపంచ గృహీత్వా ముపేష్యతే ।
అభిఘ్న వధ్వాంజలిన్యాతు హోమో యథాజుహావస్సముఖేన
హోమః ॥ సంమార్జనప్రోక్షణ సాదనాని యథాజుహావస్సు
చలేపకార్యమ్ ॥ సోదరలాజావాపనపక్షేతు, ఉపస్తరణా భిఘా

ద్విర్లాజానోప్య, అభిఘార్య (తస్యాస్సోదర్యో లాజానావపతీత్యేకే)॥ వధ్వంజలిం గృహీత్వోత్థాయ, ఇయఁనార్యుపబ్రూతఇతి, అభిన్నాం జలినా, దైవతీర్థేన జుహుయాత్ ॥ ఇయంనార్యుపబ్రూతే కుల్పాన్యావపన్తికా। దీర్ఘాయురస్తు మేపతిర్జీవాతు శరదశ్శతగ్ం స్వాహా॥ వధ్వై సూర్యాయా ఇదంనమమ॥ హస్తం గృహీత్వా॥ తుభ్యమగ్ర ఇతి, తిసృభిః ప్రదక్షిణ మగ్నింకుర్యాత్ ॥ తుభ్యమగ్రే పర్యవహం త్సూర్యాం వహతునాసహ। పునః పతిభ్యో జాయాన్దాఅగ్నే ప్రజయా

రణే వరఏవకుర్యాత్ ॥ శిష్టానాం లాజానాం న ప్రత్యభిఘారణమ్। జామదగ్న్యానాం త్రిరావాపః ॥ శ్లో॥ వధ్వంజలా వుపస్తీర్య లాజానో ప్యాభిఘారయేత్। త్రిర్జామదగ్న్య స్యావాపో ద్విరన్యేషా మితిస్థితిః ॥ వాక్యం॥ సోమాయజనివిదేతి షోడశాజ్యాహుతీరుపవిశ్యజుహోతి,లాజహోమా అప్యాసీనేనైవ హోతవ్యాః। కిన్తు, తిష్ఠఞ్జుహోతి ॥తథా॥ శ్లో॥ కన్యాదానేచ గోదానే లాజహోమే కరగ్రహే। పూర్ణాహుతిశ్చ సమయే తిష్ఠన్నేవ నసంశయః ॥ శమీపల్లవమిశ్రాన్ లాజానంజలినా వపతీతి కాత్యాయనః ॥ అతఏవ, ॥ హవిశ్శమీపల్లవ లాజగన్ధీ పుణ్యఃకృశానోరుదియాయ ధూమః ॥ ఇతి॥ కాళిదాసే నాభిహితమ్। శ్లో॥ దేవానాం తర్పణం హోమం బలికర్మచ భోజనమ్। అర్చనం మార్జనం కుర్యా ద్దేవతీర్థేన సర్వదా ॥ ఇతి ॥ శ్లో॥ ప్రదక్షిణేతు పాత్రాణి సర్వా ణ్యభ్యస్త్రాణిచ : కుర్యా దిత్యాహు రత్రాపి బ్రహ్మణ్యేకో బహిర్భవేత్ ॥

సహ । పునః పత్నీ మగ్నిరదాదాయుషా సహవర్చసా । దీర్ఘాయుర స్యా యః పతిస్సుఏతు శరదశ్శతమ్ । విశ్వా ఉతత్వయావయం ధారా ఉదన్యా ఇవ । అతిగాహే మహిద్విషః ॥ ఉత్తరేణాగ్నిం వధూం దక్షిణేనపదా తిష్ఠే త్యశ్మాన మాస్థాపయేత్ ॥ ఆతిష్ఠేమ మశ్మానమశ్మే......పృత నాయతః ॥ యథాస్థాన ముపవిశ్య ॥ వరో వధ్వంజలా వుప స్తీర్య । అం జలినా శమీపల్లవమిశ్రా ద్విర్లాజానోప్య । అభిఘార్య । వధ్వంజలిం గృహీత్వోత్థాయ । అర్యమణమితి అభిన్నాంజలినా దైవతీర్థేన జుహు యాత్ ॥ అర్యమణంనుదేవం కన్యా అగ్నిమయక్షత । సఇమాం దేవో అధ్వరః ప్రేతో ముఞ్చాతి నాముతస్సుబద్ధా మముతస్క-రత్స్వాహా ॥ అర్యమ్ణేగ్నయ ఇదంనమమ ॥ హస్తం గృహీత్వా॥ తుభ్యమగ్ర ఇతి, తిసృ భిః ప్రదక్షిణ మగ్నింకుర్యాత్ । తుభ్యమగ్రే ...... మహిద్విషః ॥ ఉత్తరేణాగ్నిం వధూం దక్షిణేనపదాతిష్ఠే త్యశ్మాన మాస్థాపయేత్ ॥ ఆతిష్ఠేమ మశ్మాన మశ్మే ...... పృతనాయతః ॥ యథాస్థాన ముప విశ్య ॥ వరోవధ్వంజలా వుప స్తీర్య । అంజలినా శమీపల్లవ మిశ్రా ద్వి ర్లాజానోప్య । అభిఘార్య । వధ్వంజలిం గృహీత్వోత్థాయ ॥ త్వమర్య మేతి అభిన్నాంజలినా దైవతీర్థేన జుహుయాత్ ॥ త్వమర్యమా భవసి యత్క-నీనాం నామస్స్వధా వత్స్వర్యం బిభర్షి । అంజన్తి వృక్షగ్ం సు ధితన్న గోభిర్యద్దమ్పతీ సమనసా కృణోషిస్వాహా ॥ అర్యమ్ణేగ్నయ ఇదం

నమమ ॥ హస్తం గృహీత్వా ॥ తుభ్యమగ్ర ఇతి తిసృభిః ప్రదక్షిణ మగ్నిం కుర్యాత్ ॥ తుభ్యమగ్రే ...... మహిద్వ్రషః ॥ యథాస్థాన ముపవిశ్య ॥ ఇధ్మసన్నహనా న్యద్భిస్సగ్ స్రువశ్చాగ్నౌ ప్రహరతి ॥ రుద్రాయ తన్తి చరా యేదంనమమ । అపఉపస్పృశ్య । అస్యకర్మణః హోమప్రతిష్ఠా సిద్ధ్యర్థం వృద్ధికామః, జయాదిహోమం కరిష్యే ॥ జయాది బ్రహ్మ విసర్జనాన్తే ॥ దక్షిణే వరఉపవిశ్య ॥ అపరేణాగ్నిం ప్రత్వాముఞ్చామీతి ద్వాభ్యాం యోక్త్రం విముఞ్చతి ॥ ప్రత్వాముఞ్చామి వరుణస్య పాశా ద్యేనత్వా బధ్నా త్సవితా సుకేతః । ధాతుశ్చ యోనౌ సుకృతస్యలోకే స్యోనన్తే సహపత్యా కరోమి ॥ ఇమంవిష్యామి వరుణస్య పాశంయమబధ్నీత సవితా సుకేవః । ధాతుశ్చ యోనౌ సుకృతస్య లోకే రిష్టాన్త్వా సహపత్యా కృణోమి ॥ యోక్త్రం పశ్చాన్నిరస్య । అపఉపస్పృశేత్ ॥ ఏతో ర్ధార్యోయమగ్ని రనుగతే శ్రోత్రియాగారా దగ్నిమాహృత్య । ఆయతనే విధినాగ్నిం ప్రతిష్ఠాప్య । అన్యతరస్మి న్కాలఉపవసే త్స్వయం పత్నీవాపివాయాశ్చేతి వ్యాహృతిభిశ్చ ద్వే ఆజ్యాహుతీ జుహుయా న్నోపవసేత్ ॥

సమాప్తమ్.

అథ, యద్ృతాది హోమః.

(ప్రకృత మనుసరామః । అథ వివాహస్య ప్రధాన హోమాన న్తరం, గృహప్రవేశ హోమార్థం - వరో రథం హస్తినం అశ్వం శిబికాం ఆన్దోళికాం మనుష్యం మాతులాదీన్వా వధూ మధిరోప్య వివాహాగ్ని ఖటేనసహ అన్యగ్రామస్థిత స్వగృహం ప్రాపయేత్ ॥ నాత్రి ప్రతిసుక్రాది దోషః ॥ గమనవిధి మాహ ॥) వరో వధూం రథేన ప్రాపణే, సత్యేనోత్తభితేతి ఉత్తంభనం కుర్యాత్ । సత్యేనోత్తభితా భూమిస్సూర్యేణోత్తభితా ద్యౌః । ఋతేనాదిత్యా స్తిష్ఠన్తి దివిసోమో అధిశ్రితః ॥ యుంజన్తిబ్రధ్నం యోగేయోగే ఇతిద్వాభ్యాం దక్షిణవామయోః క్రమేణ ఆశ్వౌ వనడ్వాహౌవా యుగధురో బధ్నాతి ॥ యుంజన్తి బ్రధ్నమరుషం చరన్తం పరితస్థుషః । రోచన్తే రోచనాదివి ॥ యోగేయోగే తవస్తరం వాజేవాజే హవామహే । సఖాయ ఇన్ద్రమూతయే ॥ సుకిగ్ంశుకమితి రథ మారోహన్తీం వధూ మభిమన్త్ర్య ॥ సుకిగ్ంశుకగం శల్మలిం విశ్వరూపగం హిరణ్యవర్ణగం సువృతగం సుచక్రమ్ । ఆరోహ వధ్వమృతస్య లోకగ్గ స్యోనం పత్యే వహతుం కృణుష్వ । ఉదుత్తరమితి తిసృభిః, అశ్వాదిక వాహన మారోహన్తీం వధూ మభిమన్త్ర్య ॥ ఉదుత్తర మారోహన్తీ వ్యస్యన్తీ పృతన్యతః । మూర్ధానం పత్యురారోహ ప్రజా

యథాచ విరాడ్భవ । సమ్రాజ్ఞీ శ్వశురే భవ సమ్రాజ్ఞీ శ్వశ్ర్వాం భవ ।
ననాందరి సమ్రాజ్ఞీ భవ సమ్రాజ్ఞీ అధి దేవృషు । స్నుషాణాగ్ం శ్వశురా
ణాం ప్రజాయాశ్చ ధనస్య చ । పతీనాంచ దేవృణాంచ సజాతానాం
విరాడ్భవ ॥ రథవర్త్మనోర్యాభ్యాం రథచక్రయోర్దక్షిణవామయోః క్రమేణ నీలలో
హితసూత్రే, నీలలోహితే భవత ఇత్యేతయా యుగపత్తిర్యక్ స్తృణాతి ॥
నీలలోహితే భవతః కృత్యాసక్తిర్వ్యజ్యతే । ఏధన్తేఽస్యా జ్ఞాతయః
పతిర్బన్ధేషు బధ్యతే ॥ తయోరుపరి, యే వధ్వశ్చన్ద్రం వహతుమితి, తిసృ
భిర్గచ్ఛేత్ ॥ యే వధ్వశ్చన్ద్రం వహతుం యక్ష్మా యన్తి జనాగ్ం అను ।
పునస్తాన్ యజ్ఞియా దేవా నయన్తు యత ఆగతాః । మా విదన్ పరిపన్థినో
య ఆసీదన్తి దమ్పతీ । సుగేభిర్దుర్గమతీతామపద్రాన్త్వరాతయః । సు
గం పన్థానమారుక్షమరిష్టగ్ం స్వస్తివాహనమ్ ॥ యస్మిన్వీరో న రిష్యత్యన్యే
షాం విన్దతే వసు ॥ పత్న్యాః పశ్చాదవధానేన వివాహాగ్నిం హర
యేత్ ॥ మార్గమధ్యే పుణ్యనద్యాది తీర్థస్థాణు చతుష్పథ వ్యతిక్రమే,
వర స్తామన్దసానే త్యేతాం జపేత్ ॥ తా మన్దసానా మనుషో దురోణ
ఆధత్తగ్ం రయిం దశవీరం వచస్యవే । కృతం తీర్థగ్ం సుప్రపాణగ్ం
శుభస్పతీ స్థాణుం పథేష్ఠామప దుర్మతిగ్ం హతమ్ ॥ తతో నన్యూత్తరగా

ర్థం వరో అయన్నోమహ్యః పారమిత్యేతయా నావ మభిమన్త్రయ ॥
అయన్నోమహ్యః పారగ్ం స్వస్తినేష ద్వనస్పతిః । సీరానస్సుతరా భవదీ
ర్ఘాయుత్వాయ వర్చసే ॥ తరణకాలే నావికాం వధూర్నపశ్యేత్ ॥
దమ్పతీ,యుగప న్నదీంతీర్త్వా । అస్య పారే ఇత్యేతాం వరఏవజపేత్ ॥
అస్య పారే నిర్ ఋతస్య జీవా జ్యోతిరశీమహి । మహ్యా ఇన్ద్ర స్స్వస్తయే ॥
మార్గమధ్యే శ్మశానాది వ్యతిక్రమే, హోమ భాండేభిన్నే, శకటభంగే,
పత్నీ భూషణవస్త్రాది నాశేవా, నదీవృక్షఫల సస్యాద్యతిక్రమే, ఏవమాది
నిమిత్తేషు తత్రతత్రైవ యదృతాది హోమంకుర్యాత్ ॥ ఉత్తరోవరః
ఆచమ్య, పూర్వోక్త ... శుభతిథౌ, శ్మశానాది వ్యతిక్రమదోష శమనా
ర్థం, యదృతాది హోమంకరిష్యే ॥ అగ్ని ప్రతిష్ఠాప నా ద్యాజ్య
భాగాన్తే । అన్వారబ్ధాయాం । యదృతేచిదభిశ్రిష ఇతి సప్తాజ్యా హుతీ
ర్జుహుయాత్ ॥ ఏకమ్, ద్వే, త్రీణి, చత్వారి ॥ యదృతే చిదభిశ్రిషః
పురాజర్తృభ్య ఆతృదః । సన్ధాతా సన్ధిం మఘవా పురోవసు ర్నిష్కర్తా
విహ్రుతం పునస్స్వాహా ॥ ఇన్ద్రాయ మఘవత ఇదంనమమ ॥ ఇడామగ్నే
పురుదగ్ంసగ్ం సనిం గోశ్శశ్వత్తమగ్ం హవమానాయ సాధ । స్యాన్నః
సూనుస్తనయో విజావాగ్నే సాతే సుమతిర్భూత్వస్మే స్వాహా ॥ అగ్న
య ఇదంనమమ ॥ ఇమమ్మేవరుణ .... రాచకే స్వాహా ॥ వరుణా
యేదంనమమ ॥ తత్వాయామి ...... ప్రమోషీః స్వాహా ॥ వరుణా

యేదంనమమ ॥ త్వన్నో అగ్నే వరుణస్య... ప్రముముగ్ధ్యస్మత్స్వాహా ॥ అగ్నీవరుణాభ్యా మిదంనమమ ॥ సత్వన్నో అగ్నే ...... పథిస్వాహా ॥ అగ్నీవరుణాభ్యా మిదంనమమ ॥ త్వమగ్నే అయాస్యయాస న్మనసా... భేషజగ్గ్స్వాహా ॥ అయసేఽగ్నయ ఇదంనమమ ॥ ఇధ్మసన్నహనా న్యద్భి స్సగ్గ్ స్పర్శాగ్న్యాగ్నౌ ప్రహరతి। రుద్రాయ తన్తిచరా యేదంనమమ। అపఉపస్పృశ్య । అస్యకర్మణః హోమప్రతిష్ఠాసిద్ధ్యర్థం వృద్ధికామః జయాదిహోమం కరిష్యే ॥ దక్షిణే వరఉపవిశ్య ॥ జయాది బ్రహ్మా విస ర్జనాన్తం కుర్యాత్ ॥ అతోశ మ్యాః † తతః, ప్లక్షున్యగ్రోధాది, క్షీరిణా మన్యేషాంవా, తింత్రిణికా, సీమాకదంశాది, వృక్షాణా మతి క్రమే, యేగన్ధర్వా ఇత్యేతాం, వరో జపేత్ ॥ యేగన్ధర్వా అప్సరసశ్చ దేవీరేషు వృక్షేషు వానస్పత్యే ష్వాసతే। శివాస్తే అస్యై వధ్వైభవన్తు మాహిగ్ంసిషు ర్వహతు మూహ్యమానామ్ ॥ నదీ మరుకాన్తారయో

---

† వాక్యమ్ ॥ యదృతాది హోమ ప్రవిశ్యహోమావపి, ఏకగ్రామే ప్యేకగృహేవా నిమిత్తాభావేపివా నత్యజేత్ ॥ కిన్తు ॥ హోమాది మన్త్ర జపం కుర్యాత్ ॥ వేదమన్త్ర జపస్య పురుషార్థ తాత్వాత్ ॥)

అలేసవ-శ్లో॥ వివాహే యదృతాదీని కుర్యా దుద్వాహ సిద్ధయే। ఏక గ్రామేపివా ప్యేక గృహేవా నత్య జేద్బుధః ॥ వేదస్యపాఠ మాత్రేణ విగతం దుష్కృతంభవేత్ । తూలమగ్నౌ యథా క్షిప్తం పాపరాశి ర్వినశ్యతీతి ॥

ప్రతిక్రామే, వరో, యాఓషధయ ఇత్యేతాం జపేత్ ॥ యాఓషధయో యానద్యో యానిధన్వాని యేవనా । తేత్వావతు ప్రజావతీం ప్రత్వే ముఞ్చన్త్వగ్ంహసః ॥ రాత్రౌ స్వగ్రామం ప్రవిశ్య, వర స్సఙ్కాశయామీతి, జ్ఞాతి ధనసంయుక్తాన్ స్వగృహాన్ వధూం ప్రదర్శయేత్ ॥ సఙ్కాశయామి వహతుం బ్రహ్మణా గృహైరఘోరేణ చక్షుషామైత్రేణ । పర్యాణద్ధం విశ్వరూపం యదస్యాగ్ స్స్యోనం పతిభ్యస్సవితా కృణోతుతత్ ॥ ఆవామగన్నితి ద్వాభ్యాం వాహౌ విముఞ్చతి దక్షిణమగ్రే ॥ ఆవామగం త్సుమతిర్వాజినీ వసూ న్యశ్వినా హృత్సుకామాగ్ం అయగ్ంసత । అభూతం గోపా మిథునా శుభస్పతీ ప్రియా అర్యమ్ణో దుర్యాగ్ం అశీమహి ॥ అయన్నో దేవస్సవితా బృహస్పతి రిన్ద్రాగ్ని మిత్రావరుణా స్వస్తయే । త్వష్టా విష్ణుః ప్రజయా సగ్ంరరాణః కామ ఆయాత్రం కామాయత్వా విముఞ్చతు ॥ తతో వరః పూర్వం వివాహాగ్నినాసహ స్వగృహాన్ ప్రవిశ్య । శర్మవర్మేతి గృహమధ్యదేశే లోహితం చర్మానడుహం ప్రాచీనగ్రీవ ముత్తర లోమాస్తీర్య ॥ శర్మవర్మేదమాహరాస్యై నార్యా ఉపస్తిరే ॥ సినీవాలి ప్రజాయతా మియంభగస్య సుమతావసత్ ॥ తతో దక్షిణపాద నిధానపూర్వకం, గృహాన్ భద్రానితి గృహాన్ ప్రపాదయన్ పత్నీం వాచయేత్ ॥ గృహాన్ భద్రాన్ త్సుమన

స్యః పరిపద్యే వీరఘ్నీ వీరవత స్సువీరాః । ఇరాంవహతో ఘృతముక్షమాణా స్తేష్వహగ్ం సుమనా స్సంవిశామి । † (ఉభావపి దక్షిణేన పాదేన దేహళీం నస్పృశేతామ్ ।)

సమాప్తః.

అథ, ప్రవేశ హోమః.

ఆగార స్యైశానదేశే వధూవరౌ దక్షిణోత్తరా వుపవిశతః ప్రాణానాయమ్య । పూర్వోక్త ... శుభతిథౌ, అనయా నవోఢయా వధ్వా సహ, మమాయుష్యాభి వృద్ధ్యర్థం, వివాహ ప్రవేశ హోమాఖ్యం కర్మకరిష్యే । తదఙ్గ అగ్ని ప్రతిష్ఠాపనం కరిష్యే । అగ్నే రుపసమాధానా ద్యాజ్యభాగాన్తే, అన్వారబ్ధాయాం మాగన్గోష్ఠమితి ప్రతిమన్త్రగ్ం త్రయోదశా జ్యాహుతీ ర్జుహుయాత్ । (స్రువేణ చతుర్గృహీత మాజ్యంగృహీత్వా ।) ఏకమ్, ద్వే, త్రీణి, చత్వారి । ఆగన్గోష్ఠం మహిషీ గోభిరశ్వై రాయుష్మత్పత్నీ ప్రజయా స్వర్విత్ । బహ్వీంప్రజాం జనయన్తీ సురత్నేమ మగ్నిగ్ం శతహిమా స్సపర్యా త్స్వాహా ॥ అగ్నయ ఇదంనమమ ॥ అయమగ్ని ర్గృహపతి స్సుసగ్ం సత్పుష్టివర్ధనః । యథా భగస్యాభ్యాం దదద్రయిం పుష్టిమథో ప్రజాగ్ స్వాహా ॥ అగ్నయే

† ప్రపాదఃపుర, ప్రవేశయ్య, దేహళీ, ద్వారస్యఅధోదారు.

గృహపతయ ఇదంనమమ ॥ ప్రజాయా ఆభ్యాం ప్రజాపత ఇన్ద్రాగ్నీ
శర్మ యచ్ఛతమ్ । యథైనయో ర్నప్రమీయాతా ఉభయో ర్జీవ
తోః ప్రజాస్వాహా ॥ ఇన్ద్రాగ్నిభ్యామిదంనమమ ॥ తేనభూ తేవ హవి
షాయ మాప్యాయతాం పునః । జాయాంయా మస్మా ఆవాక్షుస్తాగం
రసే నాభివర్ధ తాగ్ స్వాహా ॥ ఇన్ద్రాగ్నిభ్యా మిదంనమమ ॥ అభివర్ధ
తాం పయసాభి రాష్ట్రేణ వర్ధతామ్ । రయ్యా సహస్ర పోష సేమౌ
స్తామనపేక్షితౌ స్వాహా ॥ ఇన్ద్రాగ్నిభ్యా మిదంనమమ ॥ ఇహైవ స్తం
మావియోష్టం విశ్వమాయు ర్వ్యశ్నుతమ్ । మహ్యాఇన్ద్ర స్వస్తయే
స్వాహా ॥ ఇన్ద్రాయేదం నమమ ॥ ధ్రువైధిపోష్యా మయిమహ్యాన్త్వా
దాద్బృహస్పతిః । మయాపత్యా ప్రజావతీ సంజీవ శరద శ్శతగ్ స్వాహా ॥
బృహస్పతయ ఇదంనమమ ॥ త్వష్టాజాయా మజనయత్త్వష్టా స్యై త్వాం
పతిమ్ । త్వష్టా సహస్ర మాయూగంషి దీర్ఘమాయుః కృణోతు వాగ్
స్వాహా ॥ త్వష్ట్ర ఇదంనమమ ॥ ఇమమ్మేవరుణ......వస్యు రాచకే
స్వాహా ॥ వరుణా యేదంనమమ ॥ తత్వాయామి ...... ప్రమోషీః
స్వాహా ॥ వరుణా యేదంనమమ ॥ త్వన్నో అగ్నే ... ప్రముముగ్ధ్యస్మ
త్స్వాహా ॥ అగ్నీవరుణాభ్యా మిదంనమమ ॥ సత్వన్నో అగ్నే వమోభ

హోతే……పర్తిస్వాహా । అగ్నీవరుణాభ్యా మిదంనమమ ॥ త్వమగ్నే…
భేషజగ్ం స్వాహా । అయసేఽగ్నయ ఇదం న మమ ॥ ఇధ్మసన్నహనా
న్యద్భిస్సగ్ంస్పృశ్యాగ్నౌ ప్రహరతి, రుద్రాయతన్తిచరా యేదంనమమ ।
అపఉపస్పృశ్య । అస్యకర్మణః హోమప్రతిష్ఠా సిద్ధ్యర్థం వృద్ధికామః
జయాదిహోమంకరిష్యే,దక్షిణేవరవుపవిశ్య, జయాదిబ్రహ్మావిసర్జనాన్తే॥
అపరేణాగ్నిమిహగావఇతి చర్మణ్యుగపదుపవిశతఉత్తరోవరః॥ ఇహగావః
ప్రజాయధ్వ మిహా శ్వా ఇహపూరుషాః । ఇహోసహస్రదక్షిణో
రాయస్పోషో నిషీదతు । యాపుం ప్రసూర్జీవ పుత్రా తస్యాఃపుత్రం
వధ్వాదక్షిణాఙ్కే- సోమేనాదిత్యా ఇత్యుపవేశ్య ॥ సోమేనాదిత్యా బలి
నస్సోమేన పృథివీదృఢా । అథోనక్షత్రాణా మేషాముపస్థే సోమఆధితః॥
ప్రస్వస్థఇతి యజుషా తస్మైపుత్రాయ కదళ్యాదీని ఫలాని ప్రదాయ ॥
ప్రస్వస్థః ప్రియాం ప్రజయా భువనే శోచేష్ట । వరో, ఇహప్రియమితి ద్వేజ
పేత్ ॥ ఇహప్రియం ప్రజయాతే సమృధ్యతా మస్మిన్గృహే గార్హ
పత్యాయజాగృహి । ఏనాపత్యా తన్వగ్ం సగ్ంసృజస్వాథా జీర్వి విదథ
మావదాసి ॥ సుమఙ్గలీరియం వధూరిమాగ్ం సమేతపశ్యత । సౌభాగ్య
మస్యై దత్వాయాథాస్తం విపరేతన ॥ ఉభౌ వాచంయచ్ఛత, ఆనక్షత్రే
భ్యః ॥ ఉదితేషు నక్షత్రేషు, ప్రాచీ ముదీచీంవా దిశముపనిష్క్రమ్య ॥
వరో ధ్రువక్షితిరితి ధ్రువం, సప్తర్షయః ప్రథమామి త్యరున్ధతీఞ్చ వధూం

ప్రదర్శయేత్ ॥ ధ్రువక్షితి ర్ధ్రువయోని ర్ధ్రువమసి ధ్రువతస్థితమ్ । త్వం నక్షత్రాణాం మేథ్యసి సమాపాహి పృతన్యతః । సప్తర్షయః ప్రథమాం కృత్తికానా మరుస్థతీం యద్ధ్రువతాగ్ం హనిన్యుః । షట్కృత్తికా ముఖ్య యోగం వహ న్తీయ మస్మాక మేధత్వష్టమీ ॥ శ్లో॥ కశ్యపోత్రి ర్భర ద్వాజో విశ్వామిత్రోథ గౌతమః । వసిష్ఠో జమదగ్ని శ్చ సప్తైతేతు మహర్షయః ॥ సప్తర్షి దేవతాభ్యో నమః, నమస్కారా ర్థాణే సమర్పయామి ॥

ప్రవేశహోమస్సమాప్తః

అథ, ఆగ్నేయస్థాలీపాకః.

పత్నీ ముత్తరత ఉపవేశ్య, స్వయం దక్షిణత ఆసీనః ప్రాణానా యమ్య ॥ పూర్వోక్త.........శుభతిథౌ, ఏనాం వధూ మాగ్నేయేన స్థాలీపాకేన యాజయిష్యే ॥ అగ్నయేజుష్టం నిర్వపామి । అగ్నయే స్విష్ట కృతే జుష్టం నిర్వపామి ॥ అగ్నయే జుష్టగ్ం సంవపామి । అగ్నయే స్విష్ట కృతే జుష్టగ్ం సంవపామి ॥ అగ్నయే జుష్టం ప్రోక్షామి । అగ్నయే స్విష్ట కృతే జుష్టం ప్రోక్షామి ॥ అగ్నయే జుష్ట మధివపామి । అగ్నయేస్విష్టకృతే జుష్ట మధివపామి ॥ పత్న్యవహన్తి । వర స్తండులా నాదాయ । నప్రి

క్షాళయతి । నపరిస్రావయతి । నగాలయతి । క్షీరేభవతీ త్యేకే ॥ వరో జీవతండుల చరుగ్గ్ం శ్రపయిత్వా । అభిఘార్య । ప్రాచీన ముదీచీనంవో ద్వాస్య । ప్రతిష్ఠిత మభిఘార్య ॥ * అగ్నే రుపసమాధానా ద్యాజ్య భాగాన్తే । ‡ స్రుచ్యుపస్తీర్య । చరుమధ్యా ద్ద్విరవదాయ (చరుమధ్యా దఙ్గుష్ఠ పర్వమాత్రం హవి ర్మధ్యమానామికాఙ్గుష్ఠై స్త్రిశ్చేన మవదాయ' పూర్వా ర్ధా ద్ద్వితీయ మనూచీనం, పశ్చార్ధా త్తృతీయ మనూచీనం పఞ్చావత్తినః) † అభిఘార్య । హవిః ప్రత్యభి ఘారయతి । ఓం-అగ్నయే స్వాహా । ఇతి మధ్యేఽగ్నౌ జుహోతి । అగ్నయ ఇదంనమమ ॥ పున స్స్రుచ్యుపస్తీర్య । అనూచీన ముత్తరార్ధా త్సకృ త్స్విష్టకృతే వదాయ । ద్విరభిఘార్య । నహవిః ప్రత్యభి ఘారయతి ॥ ఓం-అగ్నయే స్విష్టకృతే స్వాహా । ఇత్యుత్తరార్ధ పూర్వార్ధే జుహోతి । అగ్నయే స్విష్టకృత ఇదంనమమ ॥ ఇధ్మసన్నహనా న్యద్భిస్సగ్గ్ స్పర్శ్యాగ్నౌ ప్రహరతి । రుద్రాయ తన్తిచరా యేదంనమమ । అప ఉపస్పృశ్య । అస్యకర్మణః హోమప్రతిష్ఠా సిద్ధ్యర్థం, వృద్ధికామః జయాదివర్జం

---

* శ్లో॥ పక్వహోమేషు సర్వత్ర తంత్రాదా శ్రపయేద్ధవిః । శ్రపయిత్వాభి ఘార్యోద గుద్వాస్యా ప్యభిఘారయేత్ । సౌకర్యా యాగ్నితః పశ్చా ద్ధవిరాజ్యంచ సాదయేత్ ॥

‡ నాత్ర ముఖాహుతిః ॥ తథా । శ్లో॥ నాత్ర శమ్యాః పరిధ్యర్థే నచైవాగ్ని ముఖాహుతిః ॥

† శ్లో॥ కుక్కుటాండ ప్రమాణస్తు పిండ ఇత్యభిధీయతే । అంగుష్ఠ పర్వ మాత్రోంస్యా దవదాన మితిస్థితిః ॥

ప్రాజాపత్యాది హోమంకరిష్యే ॥ స్రువేణాజ్య మాదాయ ॥ ప్రజాపతే
నత్వ …… రయీణాగ్ స్వాహా ॥ ప్రజాపతయ ఇదంనమమ ॥
భూస్స్వాహా ॥ అగ్నయ ఇదంనమమ ॥ భువస్స్వాహా ॥ వాయవ ఇదంన
మమ ॥ సువస్స్వాహా ॥ సూర్యా యేదంనమమ ॥ యదస్యకర్మణో …
కరోతుస్వాహా ॥ అగ్నయే స్విష్టకృత ఇదంనమమ ॥ (లేపయోః ప్రస్త
రవ త్తూష్ణీమ్ ॥) దర్వ్యా పరిధీనక్తి ॥ పాత్రీప్రయుక్త దర్భాగ్రాణి
దర్వ్యా మభ్యజ్య । స్రువే, మధ్యమూలే అనక్తి । మూలాంజనే దక్షిణం
పాణి మధః కుర్యాత్, ఏవంత్రిః । కించిత్తృణ మపాదాయ । ప్రజ్ఞాతం
నిధాయ । పాణిభ్యాం దర్భాన్ దర్వ్యాం ప్రతిష్ఠాప్య । సవ్యంనిరస్య ।
తిర్యంచం హస్తం ధారయన్ । అగ్రిముద్ధృత్య । హుతదేవతా ఉద్దిశ్యా
గ్నౌ ప్రహృత్య । ప్రజాపతయ ఇదంనమమ । ఇన్ద్రా యేదంనమమ ।
పునరుద్ధృత్య । మధ్యమం ప్రహృత్య । అగ్నయ ఇదంనమమ । సోమా
యేదంనమమ । అవశిష్ట ముద్ధృత్య । మూలం ప్రహృత్య । అగ్నయ
ఇదంనమమ । అగ్నయే స్విష్టకృత ఇదంనమమ ॥ ఇతి, త్రిరుద్ధృత్య ॥
తృణం ప్రహరతి । త్రిస్తర్జన్యా జుహ్వాగ్నిం నిర్దిశ్య । ఏతత్, ఏతత్,
ఏతత్ । అగ్నిమభి మన్త్ర్య । భూమి ముపస్పృశేత్ ॥ మధ్యమ పరిధిం
ప్రహరతి । హస్తాభ్యాం ఇతరౌ యుగప త్ప్రహరన్ । ఉత్తరార్ధ్యా
స్యాగ్రి మఙ్గారేషూ పోహతి । పరధీ నభిమన్త్ర్య । ఆఘార సమిధౌ
ప్రహృత్య । తనుభ్య ఇదంనమమ ॥ దర్వ్యా మితర దర్వ్యాగ్రి మవధాయ ॥
విశ్వాన్ దేవానుద్దిశ్య సగ్గ్స్రావే ణాభి జుహోతి, వసుభ్యో రుద్రేభ్య ఆది
త్యేభ్య సగ్గ్స్రావ భాగేభ్యఇదంనమమ ॥ * అస్మిన్ప్రకృతే కర్మణీత్యాది

ప్రణీతా మోక్షణాన్తం కృత్వా । తేనసర్పిష్మతా హవిశ్శేషేణ దక్షిణతో దర్భేషు నిమగ్నం బ్రాహ్మణం భోజయేత్ ॥ † వఘూర్వరో ఽపచితాయ బ్రాహ్మణాయ, ఋషభం దక్షిణాం దద్యాత్ ॥

స్థాలీపాకస్సమాప్తః.

---

* శ్లో॥ దర్వ్యామనక్త్య గ్రిమథేతరస్యాం మధ్యం సమూలం త్రిరిహాపి వాద్యః । పక్షే ద్వితీయే సకృదేవమూలం ద్వితీయ దర్వ్యామితరచ్చ దర్వ్యామ్ । అక్త్వోపనీయాక్త తృణం నిధాయ దర్వ్యం ప్రతిష్ఠాప్య కరద్వయేన । నిరస్తసవ్యః ప్రహరే త్రపహృత్య త్రిరత్రిచోద్ధృత్య తృణప్రహారః । నిర్దేశనం చాగ్న్యభి మన్త్రణం చ భూమౌ నివిష్టః పరిధి ప్రహారః । సంస్రావహోమాన్త మమన్త్రకం స్యాత్త్వాత్ర ప్రయుక్తం తృణమత్ర బర్హిః ॥

† బ్రాహ్మణం, బ్రాహ్మణమిత్యర్థః ॥ అపచితః, పూజ్యః ॥

శ్లో॥ రాత్రౌ భాగత్రయం కుర్యాద్ద్వౌ భాగౌ పూర్వవాసరే । శేషః పరదినే ప్రోక్తః స్థాలీపాక బుధైస్స్మృతౌ ॥ రాత్రిం త్రేధా విభజ్య, పూర్వభాగే, స్థాలీపాక మౌపాసనం చ కుర్యాత్ ॥ ద్వితీయభాగే స్థాలీపాక ఏవ కార్యః, నత్వౌపాసనమ్ ॥ తృతీయభాగే స్థాలీపాకమపి న కుర్యాత్ ॥ తథాచోక్తం ॥ శ్లో॥ త్రేధా కుర్యాద్యామినీం పూర్వభాగే స్థాలీపాకో నిత్యయుక్తో ద్వితీయే । స్థాలీపాకో నైవ నిత్యస్తృతీయే నైవ స్థాలీపాక నిత్యౌ భవేతామ్ ॥ అత్ర నిత్యశబ్ద ఔపాసనపరః ॥ తస్యాపి నిత్యత్వాత్ ॥ అత్ర కారికాన్తరమపి ।

శ్లో॥ త్రిభాగాయాం త్రియామాయాః పూర్వయోరపి భాగయోః । స్థాలీపాకం ప్రకుర్వీత తృతీయే విహితో న హీతి ॥ తస్య పరదినత్వాదిత్యభిప్రాయః । తథా చోక్తం ॥ శ్లో॥ భాగద్వయే వ్యతీతేషు పరేద్యుస్సాయమేవతు । స్థాలీపాకః ప్రదోషాన్తే ముఖ్యకాలస్స ఉచ్యతే ॥ ఇతి ।

అథ ఔపాసనమ్

ఆచమ్య, పూర్వోక్తైవంగుణ విశేషణ విశిష్టాయాం శుభతిథౌ।
అనయా సవోథయా పద్వాసహ మమాయుష్యాది వృద్ధ్యర్థం,
ఔపాసనం కరిష్యే। తేన యావజ్జీవం హోష్యామి॥ ఇత్యు
ధక్షిణా స్పృష్ట్వా। ఆచమ్య, పూర్వోక్త...... శుభతిథౌ, అనయా
సవోథయా పద్వాసహ, మమాయుష్యాది వృద్ధ్యర్థం, సాయమౌపాసన
హోమం తండులై హోష్యామి॥ భూర్భువస్సువరోమ్॥ అగ్నిమిధ్వా,
చత్వారి శృఙ్గాత్రయో .... జాతవేదసేనమః॥ అదితేను
మన్యస్వ...దేవసవితః ప్రసువ। ఓం-అగ్నయేస్వాహా। అగ్నయ
ఇదంనమమ॥ ఇతి, దేవతీర్థేన మధ్యేగ్నౌజుహోతి॥ ఓం అగ్నయే
స్విష్టకృతేస్వాహా॥ అగ్నయేస్విష్టకృతఇదంనమమ॥ ఇతి, దేవతీర్థేన,
ఉత్తరార్ధ పూర్వార్ధే జుహోతి॥ ఇతిసాయమ్॥ ఓం సూర్యాయ
స్వాహా। సూర్యా యేదంనమమ॥ ఓంఅగ్నయే స్విష్టకృతే స్వాహా।
అగ్నయే స్విష్టకృత ఇదంనమమ॥ ఇతిప్రాతః॥ ఆహుతి సంసర్గ ప్రాయ
శ్చిత్తార్థం వనస్పతి హోమ ఙ్కరిష్యే॥ యత్రవేత్థ వనస్పతే దేవానాం
గుహ్యానామాని। తత్ర హవ్యానిగామయ॥ వనస్పతయ ఇదంనమమ॥

। హస్తేనైతే ఆహుతీ తండులైర్యవైర్వా జుహుయాత్॥

ఇతిహస్తాభ్యాం మధ్యేఽగ్నౌ సమిధం నిధాయ ॥ అదితేఽన్వమగ్గ్‌స్థాః ...
దేవసవితః ప్రసావీః ॥ అగ్నే త్వన్నో అన్తమః । ఉత త్రాతా శివో భవ
వరూథ్యః । తన్త్వా శోచిష్ఠ దీదివః । సుమ్నాయ నూనమీమహే సఖిభ్యః ।
వసు రగ్నిర్వసుశ్రవాః । అచ్ఛానక్షి ద్యుమత్తమో రయిన్దాః । స నో
బోధి శ్రుధీ హవ మురుష్యాణో అఘాయత స్సమస్మాత్ ॥ హోమసాద్గు
ణ్యార్థం అనాజ్ఞాతత్రయ మన్త్ర జపం కరిష్యే ॥ అనాజ్ఞాతం యదా
జ్ఞాతం యజ్ఞస్య క్రియతే మిథు । అగ్నే తదస్య కల్పయత్వగ్ం హి వేత్థ
యథా తథమ్ ॥ పురుషసమ్మితో యజ్ఞో యజ్ఞః పురుష సమ్మితః । అగ్నే
తదస్య కల్పయత్వగ్ం హి వేత్థ యథాతథమ్ ॥ యత్పాకత్రా మనసా దీన
దక్షాన యజ్ఞస్య మన్వతే మర్తాసః । అగ్నిష్టద్ధోతా క్రతువిద్విజానన్
యజిష్ఠో దేవాగ్ం ఋతుశో యజాతి ॥ అనేన సాయమౌపాసన హోమేన
భగవాన్ సర్వాత్మకః సర్వం శ్రీయజ్ఞేశ్వర స్సుప్రీణాతు ॥ స్వస్తి శ్రద్ధాం
మేధా మిత్యగ్ని ప్రార్థన నమస్కారం కుర్యాత్ ॥ స్వస్తి, శ్రద్ధాం
మేధాం యశః ప్రజ్ఞాం విద్యాం బుద్ధిం శ్రియం బలమ్ । ఆయుష్యం తేజ
ఆరోగ్యం దేహి మే హవ్యవాహన ॥ యస్య స్మృత్యా చ నామోక్త్యా
తపో హోమ క్రియాదిషు । న్యూనం సంపూర్ణ తాం యాతి సద్యో వన్దే
హుతాశనమ్ ॥ మన్త్రహీనం క్రియాహీనం భక్తిహీనం హుతాశన ।
యద్ధుతన్తు మయా దేవ పరిపూర్ణం తదస్తు తే ॥ చతుస్సాగర పర్యన్తం
గో బ్రాహ్మణేభ్య శ్శుభం భవతు ...... ఆర్షేయ ప్రవరాన్విత,

గోత్రః, ఆపస్తమ్బ సూత్రః, కృష్ణయజుశ్శాఖాధ్యాయీ శర్మాఽహమ్భో అభివాదయే ॥ బృహత్సామేతి మన్త్రేణ తిలకం ధారయేత్ ॥ బృహత్సామ క్షత్రభృ ద్వృద్ధ వృష్ణియం త్రిష్టుభౌజ శ్శుభిత ముగ్రవీరమ్। ఇన్ద్రస్తోమేన పంచదశేన మధ్యమిదం వాతేన సగరేణరక్ష॥ † తతః, అగ్ని ప్రదక్షిణం కుర్యాత్ ॥ (దినేదినే సాయంప్రాతఃకాలయో ర్బృహన్మదిపంచ పాలక దేవతాభ్యోనమః ధ్యానాది షోడశోపచార పూజాంకుర్యాత్) యదహర్భార్యామావహతే, త్రిరాత్రి ముభయో రధశ్శయ్యా బ్రహ్మచర్యం క్షారలవణమధుదంతధావనాంజనాభ్యంజనగంధపుష్ప తాంబూల ఖట్వాదిశయనస్మరణకీర్తనకేళీప్రేక్షణ గుహ్యభాషణ సంకల్పాధ్యవసాయ క్రియానివృత్తి రూపాష్టాఙ్గమైథునవర్జనమ్ ॥ *

ఔపాసనం సమాప్తమ్.

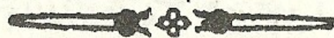
సర్వత్ర స్వయం ప్రజ్వలితేఽగ్నౌ ఉద్దీప్యస్వ, మానోహింసీదితి, మంత్రాభ్యాం సమిధా వాదధ్యాత్ ॥

---

† శ్లో॥ పూర్వభాగేతు మేధావీ దక్షిణాఽఽయుష్యదో భవేత్ । పశ్చిమేబుధసన్తాప ముత్తరం మరణం ధ్రువమ్ । గృహీయాన్మధ్యతో భస్మ ఆయుర్వృద్ధిర్దినే దినే ॥ జలసంయుక్త తిలకధారణం నిష్ఫలంభవేత్ । ఆజ్య సంయుక్తం తిలకం పుత్రి దారాభివృద్ధయే । భస్మ సన్ధారణం చైవ సమారోపణ పూర్వతః । సమారోపణతః పశ్చాద్ధారణం నిష్ఫలం భవేత్ ॥

* శ్లో॥ స్మరణం కీర్తనం కేళిః ప్రేక్షణం గుహ్యభాషణం ।
సఙ్కల్పోఽధ్యవసాయశ్చ క్రియానిర్వృతి రేవచ ।
ఏత న్మైథునమష్టాఙ్గం ప్రవదన్తి మనీషిణః ।

అథ, గన్ధర్వ ప్రతిష్ఠాపనమ్.

తయోశ్శయ్యా మన్తరేణ నైయ్యగ్రోధౌదుంబరాశ్వత్థ ప్లాక్షేష్వన్యతమః పురుషమాత్రో దండో గన్ధలిప్తో వాససా సూత్రేణవాఽపరివీత స్తిష్ఠతి ॥ తస్మిన్ విశ్వావసు గన్ధర్వం భావయేత్ ।

ఆచమ్య, పూర్వోక్తైవఙ్గుణవిశేషణ ...... శుభతిథౌ, అనయా నవోఢయా వధ్వాసహ మమాయుష్యాభి వృద్ధ్యర్థం, దమ్పతి దీక్షా సంరక్షణార్థం విశ్వావసు గన్ధర్వ ప్రతిష్ఠాపనం కరిష్యే ॥ గన్ధర్వో విశ్వావసుః పర్యముష్ణాత్స తిస్రోరాత్రీః షడిముషితోవస త్తస్మాత్తిస్రో రాత్రీః క్రీతస్సోమోవసతి తేదేవా అబ్రువం స్త్రీకామావై గన్ధర్వా స్త్రియానిచ్ఛన్తామేతి తేవాచగ్గ్ స్త్రియమేకహాయనీం కృత్వా తయా నిరక్రీణన్ త్సాన్రోహి ద్రూపం కృత్వా గన్ధర్వేభ్యః ॥ శ్లో॥ విశ్వావసోత్ర గన్ధర్వ దండే రాత్రిత్రయుంవస । ఆవయోః ప్రీతి ముత్పాద్య రక్షమాం శుభలక్షణమ్ ॥ విశ్వావసు గన్ధర్వ ప్రతిష్ఠాపన ముహూర్త స్సుముహూర్తోస్తు । విశ్వావసు గన్ధప్రతిష్ఠాపన ముహూర్తకాలే సూర్యాదీనాం నవానాం గ్రహాణా మానుకూల్య ఫలసిద్ధిరస్తు ॥ విశ్వావసు గన్ధర్వ రాజాయనమః ధ్యానావాహనాది షోడశోపచార పూజాంకుర్యాత్ ॥ తతః, ఆశీర్వచనం ప్రాప్య । బ్రాహ్మణాన్ తోషయేత్ ॥

సమాప్తమ్.

సరస్వతీ పూజా.

వివాహాది తృతీయదివసే, ప్రాతరౌపాసనానన్తరం బహిశ్శాలాయాం, వధూముత్తరతస్స్వయం దక్షిణతః ప్రాఙ్ముఖ ఉపవిశ్య। తత్ర, నూతనవస్త్రేణ మంటపమాసాద్య, తదుపరి పంచప్రస్థ పరిమిత తండులాన్నిధాయ॥

ఆచమ్య- పూర్వోక్త ... శుభతిథౌ అనయాసహ్వోఢయా వధ్వా సహామమాయుష్యాభి వృద్ధ్యర్థం వివాహ తృతీయదివసే మహదాశీర్వ చన సమయే సరస్వతీ సహిత ఇన్ద్రాద్యష్టదిక్పాలకపూజాఖ్యం కర్మ కరిష్య మాణ స్తదాదౌ నిర్విఘ్నేన పరిసమాప్త్యర్థం శ్రీ మహాగణాధి పతి పూజాంకరిష్యే। గణాధిపతి పూజాం కుర్యాత్॥ ఆచమ్య పూర్వోక్త... శుభతిథౌ దమ్పత్యోః ఆయురారోగ్యైశ్వర్యాభి వృద్ధ్య ర్థం వివాహతృతీయ దివసే మహదాశీర్వచన సమయేసరస్వతీ సహిత ఇన్ద్రాద్యష్ట దిక్పాలకా వాహనంకరిష్యే॥ ఫల పుష్పా క్షత హిరణ్యా నిగృహీత్వా॥ ప్రణో దేవీ సరస్వతీవాజే భిర్వాజినీవతీ। ధీనామవిత్ర్య వతు॥ సరస్వతీ మావాహయామి స్థాపయామి పూజయామి॥ తతః, ఇన్ద్రాద్యష్ట దిక్పాలకా వాహనంకృత్వా, తదఙ్గప్రాణప్రతిష్ఠాది షోడశోప చారపూజాంకుర్యాత్। తతః, గన్ధపుష్పాక్షత సదక్షిణతాంబూల వస్త్రాదికం శంకరాచార్యాయ, బృహస్పతయేచదద్యాత్॥

శంకరాచార్యపూజా.

ఆచార్య నిర్దిష్టంబ్రాహ్మణం, గంధ పుష్పాక్షతై రలఙ్కృత్య॥

ఓమ్, నకర్మణా నప్రజయా ధనేనత్యాగేనైకే అమృతత్వ మానశుః।

పరేణనాకం నిహితం గుహాయాం విభ్రాజదేత ద్యతయో విశన్తి । వేదాన్తవిజ్ఞాన సునిశ్చితార్థాః సన్న్యాసయోగా ద్యతయశ్శుద్ధ సత్త్వాః । తేబ్రహ్మలోకేతు పరాన్తకాలే పరామృతాత్పరిముచ్యన్తి సర్వే । దహ్రంవిపాపం పరమేశ్మభూతం యత్పుండరీకం పురమధ్య సగ్ంస్థమ్ । తత్రాపిదహ్రం గగనంవిశోక స్తస్మిన్యదన్త స్తదుపాసితవ్యమ్ । యో వేదాదౌ స్వరః ప్రోక్తో వేదాన్తేచ ప్రతిష్ఠితః । తస్యప్రకృతిలీనస్య యః పరస్స మహేశ్వరః ॥ — వరపిత్రా, వెంకటకృష్ణయాఖ్యేన, అనయో ర్వధూవర యో ర్వివాహ మహోత్సవే, శ్రీ జగద్గురు శంకరాచార్య స్వామినం నమస్కృత్య, సమర్పితం, సదక్షిణ తాంబూలమ్ ॥

బృహస్పతి పూజా.

బృహస్పతిం, గంధపుష్పాక్షతై రలఙ్కృత్య ॥ ఓమ్, బృహస్పతే సవితర్బోధయైనగ్ం సగ్ంశితం చిత్సన్తరాగ్ం సగ్ంశిశాధి । వర్ధయైనం మహతే సౌభగాయ విశ్వఏన మనుమదన్తు దేవాః ॥ - కన్యాపిత్రా, లక్ష్మీనారాయణాఖ్యేన, అనయో ర్వధూవర యో ర్వివాహ మహోత్సవే, బృహస్పతిం నమస్కృత్య, సమర్పితం సదక్షిణ తాంబూలమ్ ॥

సభాపూజా, మతత్రయ తాంబూలాని

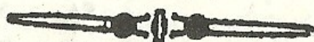

సర్వేషాంమహాజనానాం శ్రీమహావిష్ణు స్వరూపాణాం బ్రాహ్మణానాం సర్వత్ర ఇమాన్యాసనాని । సుఖాసనాని । సర్వైర్దైవేషణః క్రియతామ్ । ఓంతథా । ప్రాప్నువన్తుభవన్తః । ప్రాప్నువామ ॥ ఓం అర్చతప్రార్చత... ధృష్ణ్వర్చత ॥ గన్ధద్వారాం ... ... హ్వయేశ్రియమ్ ॥ ఆయనేతే ... గృహాఇమే ॥ సభాయైనమః గన్ధాక్షతాన్ సమర్పయామి ॥ హిరణ్య రూపస్సహిరణ్య... ... దదత్యన్నమస్మై ॥ అతివేదికాస్థితానేక విద్వన్మహాజనేభ్యః, అనేక సువర్ణపుష్పాణి । సుపుష్పాణి । సకలారాధనైస్స్వర్చితమస్తు ॥ అగ్నిరగ్రేప్రథమోదేవతానామ్ । సంయాతానాముత్తమో విష్ణురాసీత్ । యజమానాయ పరిగృహ్యదేవాన్ । దీక్షయేదగ్ం హవిరాగచ్ఛతన్నః । అగ్నిశ్చవిష్ణోతప ఉత్తమంమహః । దీక్షాపాలేభ్యోవనతగ్ంహిశక్రా । విశ్వైర్దేవైర్యజ్ఞియైస్సంవిదానా । దీక్షామస్మైయజమానాయధత్తమ్ ॥ త్రీణి త్రీణి వై దేవానామృద్ధాని । త్రీణిఛన్దాగ్ంసి త్రీణిసవనాని । త్రయఇమేలోకాః । ఋధ్యామేవ తద్వీర్యఏషు లోకేషు ప్రతితిష్ఠతి ॥ కన్యాపిత్రా, లక్ష్మీనారాయణాఖ్యేన, వరపిత్రా, వెంకట

కృష్ణయాఖ్యేనచ, అనయోర్వధూవరయో ర్వివాహ మహోత్సవే, అస్మిన్సదసి, మతత్రియ విశిష్టా బ్రాహ్మణా న్నమస్కృత్య, సమర్పితాని సదక్షిణ తాంబూలాని ॥ తతః, మహ దాశీర్వచనం ప్రాప్య, బ్రాహ్మణా న్తోషయేత్ ॥ పునఃపూజా మంటపో ద్వాసనంచ కుర్యాత్ ॥

సమాప్తమ్.

గన్ధర్వోద్వాసనమ్.

వివాహాది, చతుర్థ్యా మపరరాత్రే, వధూముత్తరత స్స్వయం దక్షిణత ఆసీనః ప్రాణానాయమ్య, పూర్వోక్త... శుభతిథౌ, అనయా నవోఢయా వధ్వాసహ మమాయుష్యాభి వృద్ధ్యర్థం, విశ్వావసు గన్ధర్వదేవతా ముద్దిశ్య విశ్వావసు గన్ధర్వదేవతా ప్రీత్యర్థం, విశ్వావసు గన్ధర్వ పూజాంకరిష్యే ॥ విశ్వావసు గన్ధర్వ దేవతాభ్యోనమః ధ్యానావాహనాది షోడశోపచార పూజాంకుర్యాత్ ॥ (తంచతుర్థ్యా మపరరాత్రే) ఉదీర్ష్వాత ఇతిద్వాభ్యాం దండముత్థాప్య॥ ఉదీర్ష్వాతో విశ్వావసో నమసేడా మహేత్వా । అన్యామిచ్ఛ ప్రఫర్వ్యగ్ం సంజాయాం పత్యా సృజ। ఉదీర్ష్వాతః పతివతి హ్యేషా విశ్వావసుం నమసా గీర్భిరీట్టే । అన్యామిచ్ఛ పితృషదం వ్యక్తాగ్ం సతేభాగో జనుషాతస్యవిద్ధి ॥ దండం ప్రక్షాళ్య । శయనాదన్యత్ర నిదధాతి ॥

అథ, శేష హోమః.

వధూవరౌ దక్షిణోత్తరా వుపవిశతః ప్రాణానాయమ్య, పూర్వోక్త శుభతిథౌ, అనయా నవోఢయా, వధ్వాసహ మమాయుష్యాభి వృద్ధ్యర్థం, వివాహ శేషహోమాఖ్యం కర్మకరిష్యే ॥ అగ్నే రుపసమాధానా ద్యాజ్యభాగాన్తే । అన్వారబ్ధాయా మగ్నేప్రాయశ్చిత్తఇతి ప్రతిమన్త్రగ్ంసప్తాజ్యాహుతీ ర్జుహుయాత్ ॥ ఏకమ్, ద్వే, త్రీణి, చత్వారి ॥
అగ్నే ప్రాయశ్చిత్తేత్వం దేవానాం ప్రాయశ్చిత్తిరసి బ్రాహ్మణస్త్వా నాథకామః ప్రపద్యే యాస్యాంపతిఘ్నీ తనూః ప్రజాఘ్నీ పశుఘ్నీ లక్ష్మీఘ్నీ జారఘ్నీ మస్యైతాం కృణోమిస్వాహా ॥ అగ్నయ ఇదంనమమ ॥ వాయో ప్రాయశ్చిత్తేత్వం...కృణోమి స్వాహా॥ వాయవ ఇదంనమమ ॥ ఆ ది త్య ప్రాయశ్చిత్తేత్వం ... కృ ణో మి స్వా హా ॥ ఆదిత్యా యేదంనమమ ॥ ప్రజాపతేప్రాయశ్చిత్తేత్వం ... కృణోమి స్వాహా ॥ ప్ర జా ప త య ఇ ద ం న మ మ ॥ ప్ర స వ శ్చో ప యా మ శ్చ కా టశ్చార్ణవశ్చ ధర్ణసిశ్చ ద్రవిణాచ భగశ్చాన్తరిక్షంచ సిన్ధుశ్చ సముద్రశ్చ సరస్వాగుశ్చ విశ్వవ్యచాశ్చ తేయాద్విష్మో యశ్చనోద్వేష్టి తమేషాం జమ్భే దధ్మస్వాహా ॥ ప్రస వాదిభ్యో దేవ తా భ్య ఇదంనమమ ॥

మధుశ్చ మాధవశ్చ శుక్రశ్చ శుచిశ్చ నభశ్చ నభస్యశ్చేష శ్చోర్జశ్చ
సహశ్చ సహస్యశ్చ తపశ్చ తపస్యశ్చ తేయన్ద్విష్మో యశ్చనో ద్వేష్టి
తమేషాం జమ్భే దధ్మస్స్వాహా ॥ మధ్వాదిభ్యో దేవతాభ్య ఇదంనమమ ॥
చిత్తంచ చిత్తిశ్చాకూతం చాకూతిశ్చాధీతం చాధీతిశ్చ విజ్ఞాతంచ విజ్ఞా
నంచ నామచక్రతుశ్చ దర్శశ్చ పూర్ణమాసశ్చ తేయన్ద్విష్మో యశ్చ
నోద్వేష్టి తమేషాం జమ్భే దధ్మస్స్వాహా ॥ చిత్తాదిభ్యో దేవతాభ్య
ఇదంనమమ ॥ ఇధ్మసన్నహనాన్యద్భిస్సగ్ం స్పృశ్యాఽగ్నౌ ప్రహరతి ।
రుద్రాయ తన్తిచరాయేదంనమమ । అప ఉపస్పృశ్య । అస్యకర్మణః
హోమ ప్రతిష్ఠా సిద్ధ్యర్థం వృద్ధికామః జయాది హోమంకరిష్యే ॥
జయాది బ్రహ్మ విసర్జనాన్తే ॥ అపరేణాగ్నిం ప్రాచీం వధూ ముపవేశ్య ।
తస్యాశ్శిరస్యాజ్య శేషాద్వ్యాహృతిభి రోంకార చతుర్థీభి స్స్వయంతిష్ఠ
న్నినయేత్ ॥ భూస్స్వాహా భువస్స్వాహా సువస్స్వాహూగ్ స్వాహా ॥
అపశ్య న్త్వేతి వధూర్వర మీక్షేత ॥ అపశ్యన్త్వా మనసా చేకితానం తప
సోజాతం తపసోవిభూతమ్ । ఇహప్రజా మిహరయిగ్ం రరాణః ప్రజా
యస్వ ప్రజయా పుత్రకామ ॥ ద్వితీయా పశ్య న్త్వేతి వరోవధూమీక్షేత ॥
అపశ్యన్త్వా మనసా దీధ్యానాగ్ం స్వాయాం తనూగ్ం ఋత్వియే నాథ
మానామ్ । ఉపమా ముచ్చాయువతి ర్బభూయాః ప్రజాయస్వ ప్రజయా

పుత్రకామే ॥ దక్షిణత ఆసీనస్స్వ వామకరేణ వధూం స్వహృదయ సమీప మాకృష్య, సమంజంత్వి త్యనుపాతాజ్యశేషం, దక్షిణ కరాఙ్గుష్ఠేన, స్వస్య హృదయ దేశే, అనామికయా వధ్వా హృదయ దేశంచ, యుగపత్సంమృజ్య ॥ సమంజన్తు విశ్వేదేవా స్సమాపో హృదయానినౌ । సంమాతరిశ్వా సన్ధాతా సముదేష్ట్రీ దిదేష్టునౌ ॥ ప్రజాపతే తన్వంమ ఇతి, తిస్రో జపేత్ । ప్రజాపతే తన్వం మే జుషస్వ త్వష్టర్దేవేభి స్సహసామ ఇన్ద్ర । విశ్వైర్దేవై రాతిభిస్సగ్ం రరాణః పుగ్ంసాం బహూనాం మాతరస్స్యామ । ఆనః ప్రజాం జనయతు ప్రజాపతి రాజరసాయ సమనక్త్వర్యమా । అదుర్మఙ్గలీః పతిలోక మావిశ శన్నో భవ ద్విపదే శం చతుష్పదే । తాం పూషం ఛివతమా మేరయస్వ యస్యాం బీజం మనుష్యా వపన్తి । యాన ఊరూ ఉశతీ విస్రయాతే యస్యా ముశన్తః ప్రహరామ శేఫమ్ ॥ ఆచమ్య । పూర్వోక్త... శుభతిథౌ, అనయా నవోఢయా వధ్వాసహ మమాయుష్యాభి వృద్ధ్యర్థం, వివాహ శేషహోమాఙ్గ అనురాగ సమావేశన మన్త్రజపం కరిష్యే ॥ ఉత్తరోవర ॥ నారికేళ ఫలపుష్ప తాంబూలహిరణ్యాదీన్ గృహీత్వా ॥ ఆరోహోరుమిత్యనువాక శేషగ్ం సమావేశనే జపేత్ ॥ అన్యోన్యేనా మభిమన్త్రయేత ॥ ఆరోహోరు ముపబర్హ స్వ బాహుం పరిష్వజస్వ జాయాగ్ం సుమనస్యమానః । తస్యాం పుష్యతం మిథునౌ సయోనీ బహ్వీం ప్రజాం జనయన్తౌ సరే

తసా । ఆర్ద్రియారణ్యా యత్రామన్థత్పురుషం పురుషేణ శక్రః । తదేతౌ
మిథునౌసయోనీ ప్రజయామృతే నేహాగచ్ఛతమ్ । అహంగర్భ మదధా
మోషధీష్వహం విశ్వేషు భువనేష్వన్తః । అహంప్రజా అజనయం
పితౄణా మహంజనిభ్యో అపరీషు పుత్రాన్ । పుత్రిణే మా కుమారిణా
విశ్వమాయుర్వ్యశ్నుతమ్ । ఉభా హిరణ్యపేశసా వీతిహోత్రా కృత
ద్వసూ । దశస్యన్తాఽమృతాయ కగ్ం శమూధో రోమశగ్ంహథో
దేవేషు కృణుతో దువః । యథాస్థాన ముపవిశ్య । అనురాగ సమావేశన
మంత్రజప ముహూర్తస్సుముహూర్తోఽస్తు । అనురాగ సమావేశన
మంత్రజప ముహూర్తకాలే సూర్యాదీనాం నవానాం గ్రహాణా
మానుకూల్య ఫలసిద్ధిరస్తు । అనురాగ సమావేశన మంత్రజపాఙ్గత్వేన,
సత్సన్తాన సౌభాగ్యాభివృద్ధ్యర్థం బహుసుపుత్రా
వాప్త్యర్థం, ఫలప్రదానాని కరిష్యే । మాసిమాసి పృష్ఠాన్యు
పయన్తి మాసిమాస్యతిగ్రాహ్యాగృహ్యన్తే మాసిమాస్యేవ వీర్యంద
ధతి మాసాంప్రతిష్ఠిత్యా ఉపరిష్టాన్మాసాం పృష్ఠాన్యుపయన్తి తస్మా
దుపరిష్టా దోషధయః ఫలంగృహ్ణన్తి । యాః ఫలినీర్యా అఫలా ... త్వగ్ం
హసః । శ్లో॥ ఫలం మనోరథఫలం ప్రదదాతి సదానృణాం । పుత్రపౌ
త్రాభివర్ధించ శ్రియం పుష్టిం ప్రయచ్ఛమే । ఇదంఫలం సతాంబూలం
సదక్షిణాకం తుభ్యమహం సంప్రదదే నమమ । తతః, మంటపస్థిత దేవతా

పూజాంకరిష్యే । మంటపస్థిత దేవతాభ్యో నమః ధ్యానాది షోడశోపచార పూజా మగ్నిప్రతిష్ఠి తోద్వాసనాని కుర్యాత్ ॥ తతః, కంకణ విమోచనంకరిష్యే ॥ కఙ్కతోన కఙ్కతోథో సతీనకఙ్కతః । ద్వావితి ప్లుషీ ఇతిన్య దృష్టా అలిప్సత ॥ శ్లో॥ కఙ్కణం మోచయామ్యద్య రక్షాస్మిన్నకదాచన । మయిరక్షాం స్థిరాంబధ్వా దేవత్వం గచ్ఛకఙ్కణ ॥ కంకణ విమోచనముహూర్త స్సుముహూర్తోస్తు । కంకణ విమోచన ముహూర్తకాలే సూర్యాదీనాం నవానాం గ్రహాణా మానుకూల్య ఫలసిద్ధి రస్తు ॥ తతః, ఆశీర్వచనం ప్రాప్య ॥

శేష హోమస్సమాప్తః.

అథ, నాకబలిః.

అథాతో నాకబలివిధిం వ్యాఖ్యాస్యామః । వివాహ చతుర్థ్యాగ్ శ్వోభూతే బన్ధుభిస్సహ దంపతీ అభ్యఙ్గస్నానం కుర్యాతామ్ । వరః ప్రాతరౌపాసనం కృత్వా, గృహమధ్యే హస్తద్వయ మాత్రం చతురశ్రం భూమిం గారవర్ణం మృణ్మయే నానులిప్య । పంచ వర్ణ తండులచూర్ణై శ్చతురశ్రం పుష్కరాకారం లిఖిత్వా । దక్షిణోత్తరయో ర్లవణఖణ్డై ర్గజౌలిఖిత్వా । పుష్కరమధ్యే ఇన్ద్రాణీం తదుత్తరతో గౌరీంచ ప్రతిష్ఠాప్య । ప్రాగ్భాగే పూర్ణకలశద్వయ మాయుధంచ నిధాయ । చతుర్దిక్షు త్రయస్త్రింశ న్నాకబలి మృణ్మయ పాత్రాణి నిధాయ । సర్వత స్తన్తు నావేష్ట్య । త్రయస్త్రింశ ద్దీపసహిత కాంస్య పాత్రద్వయం సువాసిన్యౌ గృహీత్వా । తత్పురతో వృద్ధసువాసినీ హారిద్రోద కుంభం గృహీత్వా ।

యాజ్ఞిక ఆయుధేనసహ దంపతి పురస్సరం మమాగ్నే నాకసద్భి రిన్ద్రా య రాక్షేతి ప్రదక్షిణత్రయం కుర్యాత్ । మమాగ్నే వర్చో విహవే ష్వస్తు వయం త్వేంధానా స్తనువం పుషేమ । మహ్యంనమన్తాం ప్రదిశ శ్చతస్ర స్త్వయాధ్యక్షేణ పృతనాజయేమ । మమదేవా విహవేసన్తు సర్వ ఇన్ద్రావన్తో మరుతో విష్ణురగ్నిః । మమాన్తరిక్ష మురుగోపమస్తు మహ్యం వాతః పవతాం కామేఅస్మిన్ । మయిదేవా ద్రవిణ మాయజ న్తాం మయ్యాశీరస్తు మయి దేవహూతిః । దైవ్యా హోతారా వనిషన్త పూర్వే రిష్టాస్స్యామ తనువా సువీరాః । మహ్యంయజన్తు మమయాని హవ్యాకూతి స్సత్యా మనసో మే అస్తు । ఏనోమానిగాం కతమచ్చనా హం విశ్వేదేవాసో అధివోచతామే । దేవీష్షడుర్వీ రురుణః కృణోత విశ్వేదేవాస ఇహవీర యధ్వమ్ । మాహాస్మహి ప్రజయా మాతనూభి ర్మారధామ ద్విషతే సోమరాజన్ । అగ్నిర్మన్యుం ప్రతినుద న్పురస్తా దదబ్ధోగోపాః పరిపాహి నస్త్వమ్ । ప్రత్యంచోయన్తు నిగుతః పునస్తేమై షాంచిత్తం ప్రబుధావినేశత్ । ధాతాధాతౄణాంభువనస్యయస్పతిర్దేవగం సవితార మభిమాతిషాహమ్ । ఇమం యజ్ఞ మశ్వినోభా బృహస్పతి ర్దేవాఃపాన్తు యజమానస్య ధర్మాత్ । ఉరువ్యచానో మహిషశ్శర్మ

యగ్ంస దస్మిన్హవే పురుహూతః పురుక్షు । సనః ప్రజాయై హర్యశ్వ
మృడయేన్ద్ర మా నో రీరిషో మాపరాదాః । యేనస్సపత్నా అపతే భవ
న్తీన్ద్రాగ్నిభ్యా మవబాధా మహేతాః । వసవోరుద్రా ఆదిత్యా ఉప
రిస్పృశం మోగ్రం చేత్తార మధిరాజ మక్రన్ । అర్వాఞ్చమిన్ద్ర మముతో
హవామహే యోగో జిద్ధ నజిదశ్వ జిద్యః । ఇమంనో యజ్ఞం విహవే
జుషస్వాస్య కుర్మో హరివో మేదినం త్వా ॥ అగ్నిర్దేవతా వాతో దేవతా
సూర్యో దేవతా చన్ద్రమా దేవతా వసవో దేవతా రుద్రా దేవతా దిత్యా దే
వతా విశ్వేదేవా దేవతా మరుతో దేవతా బృహస్పతి ర్దేవ తేన్ద్రో
దేవతా వరుణో దేవతా మూర్ధాసిరా డ్ధ్రువాసి ధరుణా యన్త్ర్యసి యమి
త్రీషే త్వోర్జే త్వా కృష్యై త్వా క్షేమాయ త్వా యన్త్రీరా డ్ధ్రువాసి
ధరణీ ధర్త్ర్యసి ధరిత్ర్యాయుషే త్వా వర్చసే త్వౌజసే త్వా బలాయ త్వా ॥
నాకసద్భిర్వై దేవాస్సువర్గం లోకమాయ న్తన్నాకసదాం నాకసత్త్వం
యన్నాకసద ఉపదధాతి నాకసద్భి రేవ తద్యజమాన స్సువర్గం లోకమేతి
సువర్గో వై లోకో నాకో యస్యైతా ఉపధీయన్తే నాస్మా అకం భవతి
యజమానాయ తనం వై నాకసదో యన్నాకసద ఉపదధా త్యాయతన
మేవ తద్యజమానః కురుతే పృష్ఠానాం వా ఏతత్తేజస్సమ్భృతం యన్నా

క్రసద్రో యన్మాకసదః । ఇన్ద్రాయరాజ్ఞే సూకరో వరుణాయరాజ్ఞే కృష్ణో
యమాయరాజ్ఞ ఋశ్యఋషభాయ రాజ్ఞే గవయశ్శార్దూలాయ రాజ్ఞే
గౌరః పురుష రాజాయ మర్కటః క్షిప్రశ్యేనస్య వర్తికా నీలఙ్గోః క్రిమిః
సోమస్య రాజ్ఞః కులుఙ్గస్సిన్ధో శ్శింశుమారో హిమవతో హస్తీ ॥

తతః, దక్షిణ గజస్యోపరివధూ ర్వరఉత్తర గజస్యోపరిచ తిష్ఠే తామ్, పరస్పరం గజవిషయక సంభాషణం త్రివారం కుర్యాత్ ॥ ప్రాక్షిప్తత్యా దధతీ త్యనువాకేన సర్వతో చతుర్దిక్షు నాక దేవతాభ్యో బలిం హరిద్రోదక పురస్సరం విసృజేత్ ॥ ప్రాక్షిప్తత్యా దధతి పూర్వదిగ్భాగే ఇన్ద్రో దేవతా । ఇన్ద్రప్రసాదా ద్రాజ్యాభి వర్ధన మశ్నుతే । తేన ప్రాచీం దిశం జయతి ॥ తందక్షిణా పరివహన్తి దక్షిణదిగ్భాగే యమోదేవతా । యమప్రసాదా దాయుష్యాభి వర్ధన మశ్నుతే । తేన దక్షిణాం దిశంజయతి ॥ తంప్రత్యంచ మావర్తయన్తి ప్రతీచీ దిగ్భాగే వరుణో దేవతా । వరుణప్రసాదా త్పుత్రపౌత్రాభి వర్ధన మశ్నుతే । తేన ప్రతీచీం దిశంజయతి ॥ తముదీచీ తిష్ఠత్యపావహరం త్యుదీచీదిగ్భాగే కుబేరో దేవతా । కుబేరప్రసాదా ద్ధనధాన్యాభి వర్ధన మశ్నుతే । తేనోదీచీం దిశంజయతి ॥ సర్వదిగ్భాగే బ్రహ్మ దేవతా । బ్రాహ్మణ ప్రసాదా చ్ఛత్రుక్షయం మృత్యోర్జయ మశ్నుతే । తేనోర్ధ్వాం దిశంజయతి ॥ సోమేనరాజ్ఞా సర్వా దిశో జయతి యఏవం వేద ॥ ప్రాగ్దక్షిణ మోస్సర్వతో దీపాన్నిధాయ । త్రయస్త్రింశదన్నకబళాన్ సర్వతో నిధాయ, పశ్చిమది క్తన్తు మాయుధేనభిత్వా ।

ఉభావపి దక్షిణపాద నిధాన పూర్వకం పుమ్కరమధ్యే ప్రాఙ్ముఖ ఉపవిశ్య । ఆచమ్య పూర్వోక్త... శుభతిథౌ, దమ్పత్యోః ఆయుర్వర్చో యశో బలాభి వృద్ధ్యర్థం, గౌరీ ఇన్ద్రాణీ సహిత నీలలోహిత పూజాఖ్యం కర్మ కరిష్యమాణ స్తదఙ్గత్వేన ...... మహా జనైస్సహ కర్మణః పుణ్యాహ వాచనంకరిష్యే ॥ ఆదౌ, నిర్విఘ్నేన పరి సమాప్త్యర్థం, శ్రీమహా గణాధిపతి పూజాం కరిష్యే ॥ గణాధిపతి పూజాం కర్మణః పుణ్యాహ వాచనంచ కుర్యాత్ ॥ ఆచమ్య, పూర్వోక్త ... శుభతిథౌ, దమ్పత్యోః, ఆయుర్వర్చో యశో బలాభి వృద్ధ్యర్థం, గౌరీ ఇన్ద్రాణీ పూజాం కరిష్యే ॥ పూజాం కుర్యాత్ ॥ అత్ర కృసరాన్నం నివేదయేత్ ॥ దమ్పత్యో స్నూతన వస్త్రాణి దద్యాత్ ॥ ఆచమ్య, పూర్వోక్త... ... శుభతిథౌ, దమ్పత్యోః, ఆయుర్వర్చో యశో బలాభి వృద్ధ్యర్థం, సమస్త మఙ్గళావాప్తిద్వారా, దీర్ఘసౌమఙ్గల్యాభి వృద్ధ్యర్థం,నీలలోహితపూజాం కరిష్యే ॥ నీలలోహిత పూజాం కుర్యాత్ ॥ నీల లోహితేతి మన్త్రేణ, కాచ, సువర్ణ, ముక్తా, ప్రవాళ, గ్రథిత సూత్రంవధూగళేబధ్నీయాత్ । నీలలోహితే భవతః కృత్యా సక్తిర్వ్యజ్యతే। ఏధన్తేఽస్యా జ్ఞాతయః పతిర్బన్ధేషు బధ్యతే ॥ శ్లో॥ హేమకర్మణి సంయుక్తం హారిద్రా లేపనం శుభమ్ । ఇదంసూత్రం మయాధార్యం త్వంజీవ శరదాం శతమ్ ॥ నీలలోహిత ధారణ ముహూర్త స్సుముహూర్తోస్తు, నీలలోహిత ధారణ ముహూర్తకాలే, సూర్యాదీనాం, నవానాం, గ్రహాణా మానుకూల్య ఫలసిద్ధిరస్తు ॥ (అత్ర, గర్భాధానం, యాజ్ఞిక ప్రయోజనార్థం, సంగృహీ

తమ్ ॥ నాత్రవిధిః ॥) ఆచమ్య; పూర్వోక్త... శుభతిథౌ, దంపత్యోః, ఆయుర్వర్చోయశో బలాభి వృద్ధిద్వారాసత్సన్తాన సౌభాగ్యాభి వృద్ధ్యర్థం, బహుసుపుత్రా వాప్త్యర్థం ఫలప్రదానాని కరిష్యే ॥ ఫలప్రదానాని దద్యాత్ ॥ ఆచమ్య, పూర్వోక్త ...... శుభతిథౌ, దంపత్యోః ఆయుర్వర్చో యశోబలాభి వృద్ధిద్వారా వంశాభి వృద్ధ్యర్థం శూర్పవాయనం కరిష్యే ॥ శ్లో ॥ వంశపాత్రమిదందానం దాతౄణాం వంశ వర్ధనమ్ । వంశస్య దీయతేదాన మతశ్శాన్తిం ప్రయచ్ఛమే ॥ శూర్పవాయనం తుభ్యమహం సంప్రదదే నమమ ॥ ఇతి వధూస్స్వజనస్యై శూర్పవాయనం దద్యాత్ ॥ తతః, ఇన్ద్రాయ రాజ్ఞేతి మన్త్రేణ ఇన్ద్రాణీం ప్రార్థయే త్రిః ప్రదక్షిణం కుర్యాత్ ॥ ఇన్ద్రాయరాజ్ఞే......హిమవతో హస్తి ॥ ఆచమ్య, పూర్వోక్త......శుభతిథౌ, దంపత్యోః, ఆయుర్వర్చో యశో బలాభి వృద్ధిద్వారా, సమస్త మఙ్గళావాప్త్యర్థం వసన్త మాధవ పూజాం కరిష్యే ॥ వసన్త మాధవ దేవతాభ్యోనమః, ధ్యానాది షోడశోపచార పూజాంకుర్యాత్ ॥ అథ మార్జనమ్ ॥ వసన్తేనర్తునా దేవాః । వసవస్త్రివృతా స్తుతమ్ । రథన్తరేణ తేజసా । హవిరిన్ద్రే వయోదధుః । గ్రీష్మేణ దేవాఋతునా । రుద్రాః పంచదశే స్తుతమ్ । బృహతా యశసా బలమ్ । హవిరిన్ద్రే వయోదధుః । వర్షాభిరృతునాదిత్యాః । స్తోమే సప్తదశే స్తుతమ్ । వైరూపేణ విశౌజసా । హవిరిన్ద్రే వయో ద ధుః । శారదేనర్తునాదేవాః । ఏకవిగ్ంశ ఋభవస్తుతమ్ । వైరాజేన శ్రియా

త్రియమ్ । హవిరిన్ద్రే వయోదధుః । హేమన్తే నర్తునా దేవాః । మరుత స్త్రిణవే స్తుతమ్ । బలేన శక్వరీస్సహః । హవిరిన్ద్రే వయోదధుః । శైశిరే ణర్తునా దేవాః । త్రియస్త్రిగ్ంశే మృతగ్గ్ స్తుతమ్ । సత్యేన రేవతీః క్షత్రమ్ । హవిరిన్ద్రేవయోదధుః । దేవస్యత్వా సవితుః ప్రసవేశ్వినో ర్బాహుభ్యాం పూష్ణోహస్తాభ్యాగ్ంసరస్వత్యై వాచో యన్తు ర్యన్త్రే ణాగ్నే స్త్వా సామ్రాజ్యే నాభిషించామీన్ద్ర స్యత్వా సామ్రాజ్యే నాభిషించామి బృహస్పతేస్త్వా సామ్రాజ్యే నాభిషించామి ॥ తతః, పూర్ణ కలశద్వయే సువర్ణ రజతేనిధాయ । తదా తే, దమ్పతీ అన్యోన్యం, యుగప ద్గృహ్ణీయాతామ్ ॥ శ్లో॥ దేవీన్ద్రాణి నమస్తుభ్యం దేవేన్ద్ర ప్రియభామిని। వివాహం భాగ్య మారోగ్యం పుత్రపౌత్రాంశ్చ దేహిమే ॥ ఇతి, తాభ్యాం వధూవర యో శ్శిరసి, సమ్మార్జనం కుర్యాత్ ॥ ఏవంత్రిః ॥ తతః, ఆశీర్వ చనం కుర్యా దిత్యాహ భగవా న్బోధాయనః ॥

నాకబలి స్సమాప్తః.

మిథున విడియ మన్త్రః.

తతోప్యపరి వరః ప్రాఙ్ముఖో వధూః ప్రత్యఙ్ముఖీ ఉపవిశ్య । బన్ధుభ్యో మిథునవీటికా దద్యాతామ్ ॥ తతోనుదేతాం ద్వాంద్వమిన్ద్రేణ దేవతాశ్శ

స్యన్తే ద్వంద్వంవై మిథునం తస్మాద్ద్వంద్వాన్మిథునం ప్రజాయతే ప్రజాత్యై ప్రజాయతే ప్రజయా పశుభి ర్యఏవంవేద ॥ తతః, వరసాన్స్యాలక హస్తాద్గృహీత్వా వీటికాం స్వయం ఖాదేత్ ।

కన్యాయాస్తద్బన్ధ్వధీన మన్త్రః.

శ్లో॥ అష్టవర్షా భవేత్కన్యా పుత్రవత్పాలితా మయా । ఇదానీం తవ దాస్యామి దత్తాంస్నేహేన పాలయ ॥ ౧ ॥ అష్టవర్షా... ఇదానీం తవపుత్రస్య దత్తాంస్నేహేన పాలయ ॥ ౨ ॥ అష్టవర్షా... ఇదానీం తవ పౌత్రస్య దత్తాంస్నేహేన పాలయ ॥ 3 ॥ అష్టవర్షా... ఇదానీం తవభ్రాతుశ్చ దత్తాంస్నేహేన పాలయ ॥ ౪ ॥ ఇత్యాది తత్ర ప్రతిగృహీతృ సమయే పాత్ర వినిమయఃకార్యః ।

మహాసంకల్పః.

అథానన్త వీర్యస్య శ్రీమదాది నారాయణస్య చిన్త్యాభిప్రయమానస్య, మహా జలౌఘస్యమధ్యే పరిభ్రమమాణానా మనేకకోటి బ్రహ్మాండానా మేక తమేవ్యక్తావ్యక్త మహదహంకార పృథివ్యప్తేజో వాయ్వాకాశా ద్యావరణైరావృతేస్మిన్మహతి బ్రహ్మాండఖండయోర్మధ్యే। ఆధారశక్తి శ్రీకూర్మ వరాహానైష్ణ వానన్త నాగశేష తక్షకాష్ట దిగ్గజోపరి ప్రతిష్ఠితే । అతల వితల సుతల తలాతల రసాతల మహాతల

ప్రియా । స్వామీ యామునజః పలాశసమిధః కుర్యాత్సదా మఙ్గళమ్ ॥ ౨ ॥ భౌమో దక్షిణ దిక్త్రికోణ నిలయో వింధ్యేశ్వరః ఖాదిర స్స్వామీ వృశ్చిక మేషయో స్సురగురు శ్చార్కశ్శశీ సౌహృదః । జ్ఞోరిషత్రి ఫలప్రదశ్చ వసుధా పుత్రోర్యమా దేవతా భారద్వాజ కులోద్భవో రుణరుచిః కుర్యాత్సదా మఙ్గళమ్ ॥ 3 ॥ సౌమ్యః పీత ఉదఙ్ముఖ స్సమిదపామార్గో త్రిగోత్రోద్భవో బాణేశా న దిశ స్సుహృద్రవిసితో వైరీన్దురన్యేసమాః । కన్యాయుగ్మ పతిర్దశాష్టక చతుష్షణ్ణేత్రగ శ్శోభనో విష్ణుర్దైభగదైవతో మగధపః కుర్యాత్సదా మఙ్గళమ్ ॥ ౪ ॥ జీవశ్చాఙ్గిర గోత్రజోత్తరముఖో దీర్ఘోత్తరాశా స్థితః । పీతో శ్వత్థ సమిచ్చ సిన్ధుజనితః కోదండ మీనాధిపః । సూర్యేన్దు క్షితిజప్రియో బుధసితౌ శత్రూ సమస్సూర్యజ స్సప్తాఙ్క ద్వికపంచగస్తు శుభదః కుర్యాత్సదా మఙ్గళమ్ ॥ ౫ ॥ శుక్రో భార్గవ గోత్రజ స్సితనిభః పూర్వా ముఖః పూర్వ దిక్పాంచాలో వృషభ స్తులాధిప మహా రాష్ట్రాధిపో దుంబరః । ఇన్ద్రాణీ మఘవాచ సౌమ్యరవిజౌ మిత్రేర్క చంద్రావరీ । షట్యా భృద్దశవర్జితో భృగుసుతః కుర్యాత్సదా మఙ్గళమ్ ॥ ౬ ॥ మందఃకృష్ణ నిభస్తు పశ్చిమముఖ స్సౌరాష్ట్రపః కాశ్యపో । నక్రేశో ఘటప స్సుహృద్బుధ భృగు ర్వైరీం ద్వినత్మసుతః । స్థానం పశ్చిమ దిక్ప్రజాపతి యమౌ దేవౌ ధనుస్త్వాసనం । షట్త్రిస్థ శ్శుభకృచ్ఛమీ రవిసుతః కుర్యాత్సదా మఙ్గళమ్ ॥ ౭ ॥ రాహు స్సింహళ దేశపో నిరృతిః కృష్ణాఙ్గ శూర్పాసనో । యః పైఠీనస గోత్రజో స్యతుసమి ద్దూర్వాముఖం దక్షిణం । యస్సర్పో పృథిదైవతం నిరృతిః ప్రిత్యాక్ష్య దేవస్సదా షట్త్రిస్థ శ్శుభకృచ్చ సింహికసుతః కుర్యాత్సదా మఙ్గళమ్ ॥ ౮ ॥ కేతుర్జైమిని గోత్రజః కుశసమి ద్వాయవ్య కోణేస్థిత శ్చిత్రాఙ్క ధ్వజలాంఛనోహి భగవాన్యోదక్షిణాశాముఖః । బ్రహ్మాచైవతు చిత్రగుప్తఅధిపః ప్రత్యాధిదేవస్సదా । షట్త్రింశశ్శుభకృచ్చబర్బరపతిః కుర్యాత్సదా మంగళమ్ ॥ ౯ ॥

పాతాళాఖ్య సప్తలోకానా ముపరితలే। భువస్సువర్మహర్జన స్తపస్సత్య
మిత్యూర్ధ్వ షడ్లోకానా మధోభాగే। చక్రవాళ శైలమధ్యగత మహా
సుమేరో స్సహస్ర శిఖరానువర్తిని మహా నాగాయమాన ఫణిరాజ
రాజస్య శేషస్య సహస్ర ఫణామణి మండల మండితే। ఐరావత పుండరీక
వామన కుముదాంజన పుష్పదన్త సార్వభౌమ ప్రతీకాఖ్యాష్ట దిగ్దన్తి
శుండా దండోత్తంభితే। అమరావ త్యశోకవ త్యంభోజవతీ రైవతీ సిద్ధవతీ
సాధ్యవతీ గాన్ధర్వవ త్యలకావత్యాది పుణ్యపురీ విరాజితే। ఇన్ద్రాగ్ని
యమ నిర్ఋతి వరుణ వాయు కుబే రైశానాష్ట దిక్పాలక పాలితే।
మహేన్ద్ర మలయ, సహ్య శుక్తి, మదృక్షవ ద్వింధ్య, పారియాత్ర సప్త
కులాచల। మతఙ్గ, హిరణ్యశృఙ్గ, మాల్య, వత్కిష్కిన్ధ ఋష్య శృఙ్గాఖ్య
పంచ మహానగాధిష్ఠితే। రామ, శిబి, రన్తి, పృథు, మరు, ద్భగీరథా
నఙ్గ, శశిబిందు గయాంబరీష, దిలీప, నృగ, భరత, యయాతి, మాం
ధాతృ, సుహోత్రాఖ్య షోడశ మహారాజైః పరిపాలితే। కార్తవీర్య సగర
పురూరవ పురుకుత్స నల హరిశ్చంద్రాఖ్య షట్చక్రవర్తిభి రధిష్ఠితే।
అఙ్గవఙ్గకళిఙ్గ కాశ్మీరకాంభోజసౌవీర సౌరాష్ట్రమహారాష్ట్ర మగధ మాళవ
నేపాళ కేరళ చోళ పాంచాళ గౌళమళయాళ సింహళద్రవిళ ద్రావిళకర్నాట
నాట కర్వాట మరాట పానాట నాట పాండ్య పుళిందాంధ్ర హూణ
దశార్ణ భోజ కుక్కురు కురు గాన్ధార విదర్భ విదేహ బాహ్లిక బర్బర
కేకయ కోసల కున్తల కిరాత శూరసేన సేవన కుంకణ కొంకణ మత్స్య
మద్ర పార్శ్వ ఘూర్జర యావన జాలంధ్ర సాల్వచేది సింధువన్యా
ద్యనేక విశేష దేశభాషా భూమిపాల చిత్రితే। భాగీరథీ గౌతమీ నర్మదా
యమునా సరస్వతీ కృష్ణవేణీ బాహుదా భీమరథీ తుఙ్గభద్రా రేణుకా

మలాపహారీ కావేరీ కృతమాలా తామ్రపర్ణీ విశోకా కౌశికీ గండకీ విచి త్రికా వసిష్ఠప్రవరా కాశ్యపీ సరయూ సర్వపాపఘ్నీ కుశావతీ ఫల్గునీ కరతోయా పుణ్యతా ప్రణీతా ద్యనేక పుణ్యనదీ పవిత్రితే। అయోధ్యా మధురా మాయా కాశీ కాంచీ అవన్తికా । పురీద్వారా వత్యాది పుణ్య పురీ విరాజితే ।. నగర గుల్మాల స్వామి పుష్కరత్రయ సహిత శేషాచల శ్రీశైలాది పుణ్యాచలా ధిష్ఠితే। జంబూప్లక్ష శాల్మల కుశ క్రౌంచ శాక పుష్కరాఖ్య సప్తద్వీప దీపితే। భారత, కింపురు, షేలావృత, కురు, భద్రాశ్వక, హరి, హిరణ్మయ, కేతుమాలాఖ్య, నవవర్షాత్మికే। ప్రత్యేకం నవసహస్ర యోజన విస్తృతే । ఇన్ద్ర, కశేరు, తామ్ర, గభస్తి, నాగ, సౌమ్య, గాన్ధర్వ, వారుణ, భరతేతి, నవఖండ మండితే ॥ దండక వింధ్యక చంపక బదరిక నైమిశ నహలున గుహ, దేవదారుక, శ్వేత, ద్వైతాఖ్య దశారణ్యాయుతే। లోకాలోకాచల వలయితే। లవణేక్షు సురాసర్పి ర్దధిక్షీర శుద్ధోద కార్ణవైస్సప్తభి రుదధిభి ర్మండితే। పంచాశత్కోటి విస్తీర్ణ భూమండలే। లక్షయోజన విస్తీర్ణ జంబూద్వీపే। భారతవర్షే। భరత ఖండే । మహామాన సరోరుహ అమరావతి శ్వేతముఖేత్యాది చిత్రకూట త్రికూట చన్ద్రద్రోణకూట చక్రవాళాది శ్రీశైల కైలాసాదీనా ముపరి భూ మధ్యరేఖాయాః పూర్వదిగ్భాగే। వింధ్యస్యదక్షిణదిగ్భాగే । శ్రీశైలస్య ఈశాన్యప్రదేశే। కృష్ణా కావేర్యో ర్మధ్యదేశే। కాంచీమండలే। సింధోః పశ్చిమతటే। సమస్తదేవతా బ్రాహ్మణ హరిహర సన్నిధౌ । వివిధ సురతరుక్రీడా విరాజమాన దశదిశా బహుళ పరిమళ పటల భ్రమర ఝంకార నికర కవంబిత కలకంఠ కూజిత సనాథ కేకీకుల ముఖరీ కృత విజిత సారస్వతస్వన తరుమండే। అతులవిమల సత్కలధౌత కల్పతరుచ్ఛాయా విన్యస్త దేదీప్యమాన

రత్నసింహా సనస్యోపరి స్థితయ త్త్ర రాశే శ్చతుర్దశ వర్ణవర్ణిత సహస్ర యోజనోన్నత విస్తారస్య పూర్వత శ్శైఖరీకృత ధ్వజ పతాకాయుత యోజనోన్నత కదంబ వృక్షదీపితస్య మందారస్య ప్రాన్తే । అస్య శ్రీ జలజ మధ్య మధ్యాసీనస్య శ్రీమత్ క్షీర జలధిమధ్యే ధ్యాసిత భుజగభోగ పర్యంక వనజ నాభనాభీ సరోరుహ మధివసతో దేవతిర్యఙ్మనుష్యాది సకల జగత్సృష్టి స్వామినో పరార్ధద్వయ జీవినః । అద్యబ్రహ్మణః ద్వితీయపరార్ధే పంచాశదాది వర్షే ప్రథమమాసే ప్రథమపక్షే ప్రథమే హ్ని ద్వితీయయామే తృతీయ ముహూర్తే త్రయోదశ ఘటికా ద్విచత్వారింశ ద్విఘటికాగత పష్య ద్విఘటికాయాం । ప్రథమ ప్రాణాయామ కాలే । పార్థివకల్పా నన్తకల్ప కూర్మకల్ప బ్రహ్మకల్ప వరాహకల్ప శ్వేత వరాహకల్ప ప్రళయకల్ప పాద్మకల్ప సావిత్ర్యాఖ్య నవకల్పానాం మధ్యే శ్వేతవరాహ కల్పే । స్వాయంభువ స్వారోచి షోత్తమ తామస రైవత చాక్షుష వైవస్వత సూర్యసావర్ణి అగ్నిసావర్ణి బ్రహ్మసావర్ణి రుద్రసావర్ణి దక్షసావర్ణి రౌచ్య భౌచ్యేతి చతుర్దశ మన్వన్తరాణాం మధ్యే సప్తమే వైవస్వత మన్వన్తరే । శ్రీమదాది విష్ణోర్మత్స్య కూర్మ వరాహ నారసింహ వామన భార్గవ రాఘవ కృష్ణ బౌద్ధ కల్కి దశావతారాణాం మధ్యే నవమే బౌద్ధావతారే । యుధిష్ఠిర విక్రమార్క శాలివాహన విజయాభినందన నాగార్జున కలి షట్శకానాం మధ్యే తృతీయే శాలివాహన శకే । ఇదానిమష్టావింశ న్మహాయుగే । అష్టావింశ త్సహస్రాన్విత సప్తదశ లక్షాన్వితే కృతయుగే యాతే । షణ్ణవతి సహస్రాన్విత ద్వాదశ లక్షాబ్దే త్రేతాయుగే యాతే । చతుష్షష్టి సహస్రాన్విత అష్టలక్షాబ్దే ద్వాపర యుగే యాతే । ద్వాత్రింశ త్సహస్రాన్విత చతుర్లక్షాబ్దే కలియుగే । ప్రథమపాదే । చాన్ద్రి సౌరమానేన ప్రభవాది షష్టి సంవత్సరాణాం మధ్యే వర్తమాన సంవ

త్సరే అయనే ఋతౌ మాసే పక్షే తిథౌ వాసర యుక్తాయాం శుభన
క్షత్రే శుభయోగే శుభకరణే సుముహూర్తే సులగ్నే ఏవంగుణ విశేషణ
విశిష్టాయాం శుభతిథౌ। మమకుమార్యాః సమ్పూర్ణ వర్షశతపర్యన్తం
దీర్ఘ సౌమఙ్గల్యాభి వృద్ధ్యర్థం। గఙ్గా వాలుకాభి స్సప్తర్షి మండల పర్య
న్తం కృతరాశే ర్వర్ష సహస్రావసానే ఏకైక వాలుకా పకర్షక్రమేణ సర్వ
రాశ్యపకర్ష సమ్మితకాలే బ్రహ్మలోకే నివాస సిద్ధ్యర్థం। తిలై స్సూర్య
మండల పర్యన్తం కృతరాశేర్వర్ష సహస్రావసానే ఏకైక తిలాపకర్ష క్రమేణ
సర్వరాశ్యపకర్ష సమ్మితకాలే బ్రహ్మలోకే నివాస సిద్ధ్యర్థం। యవై
ర్గ్రహమండల పర్యన్తం కృతరాశేర్వర్ష సహస్రావసానే ఏకైక యవాప
కర్ష క్రమేణ సర్వరాశ్యపకర్ష సమ్మితకాలే బ్రహ్మలోకే నివాస సిద్ధ్యర్థం।
సర్షపై ర్ధ్రువమండల పర్యంన్తం కృతరాశేర్వర్ష సహస్రావసానే ఏకైక
సర్షపాపకర్షక్రమేణ సర్వరాశ్యపకర్ష సమ్మితకాలే బ్రహ్మలోకే నివాస
సిద్ధ్యర్థం। పంచాశద్గవ్యూతి గణనా సమ్మిత దేశే వృషలోమభి ర్నక్షత్ర
మండలపర్యన్తం కృతరాశేర్వర్ష సహస్రావసానే ఏకైక లోమాపకర్షక్ర
మేణ సర్వరాశ్యపకర్ష సమ్మితకాలే బ్రహ్మలోకే నివాస సిద్ధ్యర్థం। త్రిగు
ణీకృతా గ్నిష్టోమాతి రాత్రా ప్తోర్యామ సాన్తపన వాజపేయ పౌండరీ
కాశ్వ మేధాది శతక్రతు సంపూర్ణ సకల ఫలావాప్త్యర్థం। మయాసహ
దశపూర్వేషాం దశాపరేషాం మద్వంశ్యానాం మాతృవంశ్యానాం సర్వే
షాం పితృణాం నరకాదుత్తీర్య శాశ్వత బ్రహ్మలోకే నివాస సిద్ధ్యర్థం।
అనాద్య విద్యా వాసనయాస్మిన్ సంసారే విచిత్రాభిర్విచిత్రాసు నానా
యోనిషు పునః పునరనేకథా జనిత్వా కేనవా కర్మవిశేషేణ ఇదానీం
మనుష్యజన్మ విశేషం ప్రాప్తవతోఽస్మిన్వంశే జాతస్య గోత్రస్య నామ
ధేయస్య మమ జన్మాభ్యాసాది జన్మప్రభృత్యేతత్క్షణ పర్యన్తం మధ్యే

వర్తిని కాలే సంభావితానాం పాపానాం। వాక్పాణి పాద పాయూపస్థానాం కర్మేన్ద్రియాణాం। త్వక్చక్షు శ్రోత్ర జిహ్వా ఘ్రాణానాం పంచానాం జ్ఞానేంద్రియాణాం। ఏతేషాం ప్రేరకస్యాన్తఃకరణై స్సగోచరై స్సంబన్ధేసతి సంభావితానాం సకలపాపానాంచ నివృత్తిద్వారా శ్రీ పరమేశ్వర ప్రీత్యర్థం, స్వగృహ్యోక్త ప్రకారేణ మత్స్యపురాణోక్త షోడశ మహాదానాన్తర్వర్తి సాలంకృత కన్యాదానం సహిరణ్యోదక ధారాపూర్వక మహంకరిష్యే।

అత్ర శ్లోకాః.

శ్లో॥ మహాదానేషు యజ్ఞాదౌ ప్రాయశ్చిత్తేషు కర్మసు। కన్యాదానే నదీస్నానే మహాసంకల్ప మాచరేత్ ॥ కించ ॥ కన్యాదానే నదీస్నానే తులాదానాదిషు ద్విజః। ప్రాయశ్చిత్తేషు యజ్ఞాదౌ వ్రతాదిషు విశేషతః ॥ ఏతదాదిషు సర్వత్ర మహాసంకల్ప మాచరేత్। కృత్వా యత్కురుతే కర్మ తదానంత్యాయ కల్పతే ॥

నవగ్రహ మఙ్గళాశాసనమ్.

శ్లో॥ భాస్వాన్ కాశ్యప గోత్రజో రుణరుచి ర్యస్సింహపో ర్కస్సమిత్। షట్త్రిస్థో దశగ శ్శుభ శ్శశి గురూ భౌమ స్సఖాయ స్సదా। శత్రూ మందసితౌ కళిఙ్గ జనప శ్చాగ్నీశ్వరౌ దేవతే మధ్యేవర్తుల పూర్వదిగ్దినకరః కుర్యాత్సదా మఙ్గళమ్ ॥ ౧ ॥ చన్ద్రః కర్కటక ప్రభు స్సితనిభ శ్చాత్రేయ గోత్రోద్భవ శ్చాగ్నేయ శ్చతురశ్ర వారుణముఖ శ్చాపో ప్యుమా ధీశ్వరః। షట్సప్తాగ్ని దశైకగ శ్శుభకరో నారిర్బుధార్కౌ—